

Војнопензионерске теме и дилеме

ЈАЧАЊЕ УДРУЖЕЊА

Предстојећи избори у организацији војних пензионера Србије нису само пуки одабири нових руководстава, од месних организација до врха, или потврђивање мандата досадашњим гарнитурима вођа у друштвеној институцији са изузетно богатим угледом и искуством, него и прилика за детаљно сагледавање функционисања Удружења.

Ова 2026. носи у себи посебан значај за Удружење војних пензионера Србије јер је препозната као година избора у веома бројној организацији чији утицај превазилази ниво удружења грађана. Опште је познато да су војни пензионери цео радни век били „у служби државе“, да су дали огроман допринос одбрани земље и одвраћању од агресије потенцијалних аспиратора на територије и мрзителиа Србије. Била је то исцрпљујућа високозахтевна мисија која се одвијала у претходном периоду на целој територији земље, од СФРЈ до Републике Србије. Радило се у веома тешким условима, на терену, у свим годишњим добима, дању и ноћу, уз велике опасности и сваковрсно трошење.

Војна организација је нешто посебно и у многоме се разликује од цивилне. Велика је одговорност старешина од основних јединица до оперативно-стратегијских групација. Употреба оружја изискује добро обучене, одређене и надасве умне људе који поседују сијасет врлина. Међусобна повезаност старешина специфичност је која краси само подофицире и официре. Међусобни односи су нешто што је оригинално, будући да су у извршавању захтевних задатака веома угуђени једни у друге, што се везује моралом и учвршћује другарством.

Војне старешине комотно можемо назвати специјалистима за организацију. Они су то непрестано показивали током рада у јединицама и установама система одбране. Војскама је признато да су цивили и привреда преузели њихов добро разрађени систем.

Када оду у пензију војне старешине могу да постану чланови Удружења војних пензионера Србије. У тој организацији прилика је да покажу своје организационе способности. Статут УВПС дозвољава формирање комисија које решавају одређена питања. Управо у њима ће радом чланова доћи до изражаја нагомилано искуство.

Често се у редовима војних пензионера може чути да после неколико година стажа у Удружењу немају више воље да се баве организацијом. Није реч о губитку интересовања нити о лењости већ о учмалим срединама које немају интересовања да ствари крену другим током.

Улествици вредности које у УВПС „покривају“ стварност при самом врху јесте дружење. То је уједно и најважнији разлог приступања војнопензионерској организацији. По свему судећи другарство је област која је уткана у целокупну организацију систе-

ма одбране. У томе нарочити значај има ратно другарство.

Шта ће пре свега у својој организацији да се баве војни пензионери? Управо је реч о дружењу и другарству. Свикли на дружење они показују приврженост колективним активностима. Од саста-нака до разноврсних облика активности.

Узмимо за пример одавање поште онима који су пали на бојном пољу. То је света дужност ратника. Уколико се сведе то само на трочлану делегацију и полагање венца, резултат неће бити прави. Наиме, на тим активностима треба ангажовати што већи број чланова. За ту прилику ваља задужити неког од чланова да припреме излагање које треба да ослика јунаке којима је споменик подигнут, али и о самом споменику. После комеморативне свечаности добро би било да у просторијама Удружења чланови се друже и евоцирају успомене на минуле дане и догађаје.

Дружење нарочито долази до изражаја приликом организовања путовања у земљи или иностранству. Организација догађаја заслужује сву пажњу руководства. Маршрута треба да буде испуњена причом о људима и крајевима у оквиру географског одређења пута и есенцијалних сазнања из историје тог краја.

УВПС је основано да штити права војних пензионера гарантована Уставом и законима, са тежиштем на заштити статусних права и интереса из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и стамбеног обезбеђења; унапређења личног и друштвеног стандарда; унапређења места војних пензионера у друштву и породици и заштита њиховог личног интегритета и људског достојанства; учествовање у изградњи и доношењу ставова и одлука на местима где се одлучује о њиховом социјално-економском положају; сарадња и креирање заједничког наступа са сродним удружењима и савезима.

Задаци Удружења, се огледају пре свега у пружању помоћи војним пензионерима у остваривању основних права из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите; иницирање решавања проблема и доношење прописа ради побољшања статусног и материјалног положаја војних пензионера; остварује сарадњу са одговарајућим државним и другим институцијама, Војском Србије, као и сродним организацијама у земљи и иностранству; организује посете и пружа помоћ оболелим,

изнемоглим и усамљеним члановима; организује посете јединицама Војске Србије, музејима, установама културе и историјским споменицима, облике рекреативног и забавног карактера и ствара повољне услове за одмор и опоравак војних пензионера; пружа помоћ у организовању и раду клубова војних пензионера и редовно информисе јавност о раду Удружења и проблематици војних пензионера.

Војни пензионери се сврставају у једну од најобразованијих друштвених група. Општинске и градске организације би могле да организују занимљива предавања пре свега на теме из области новотарија у вођењу борбених дејстава и у геополитичким токовима у свету. У ово време вероватно би чланове интересовало шта је то ново у Закону о војном здравству. Војни пензионери у својим редовима имају изузетне експерте за геополитику, али и оне који помно прате шта је то ново у вођењу борбених дејстава.

Током година постојања Удружење није успело да створи клубове војних пензионера јер је реч о непрестаном недостатку новчаних средстава. Међутим, држава је давањем простора омогућила цивилним пензионерима да организују клубове. Сарадњом са цивилним удружењима клубови могу да постану доступни и војним пензионерима. У њима би могла да се попије кафа, сок, да се одигра партија шаха, стоног тениса или нека друга друштвена игра. Уосталом УВПС је упутило предлог меморандума савезу пензионера Србије, па када друга страна то буде верификовала биће учвршћен правни основ за сарадњу.

Војни пензионери су током година службе били у изузетно доброј физичкој кондицији. Већина се бавила и спортом, па је и те како могуће организовати спортске активности, па и такмичења. Вероватно ће већ ове године војни пензионери пуноправно и масовно учествовати и у Олимпијади трећег доба.

Предстојећи избори су само прилика да се у општинска и градска руководства изаберу они војни пензионери који имају афинитета да организују сијасет активности за своје колеге. Било би свакако позитивно када би нова руководства организовали састанке са војним пензионерима да се они изјасне какве би то активности желели да буду организоване. Разуме се треба водити рачуна да ли се жеље поклапају са могућностима.

Звонимир ПЕШИЋ

Права по основу Закона о пензијском и инвалидском осигурању

УСКЛАЂИВАЊЕ НАКНАДА

Већина права војних пензионера остварује се посредством Фонда ПИО

На основу Закона о пензијском и инвалидском осигурању од 1. децембра 2025. године, корисницима пензија и осталих права из пензијског и инвалидског осигурања, примања су увећана за 12,2 процента и исплаћена почетком јануара 2026. године.

Овим повећањем просечна пензија је 56.860,00 динара, односно од 485 евра, а просечне војне пензије износе 115.204,00 динара или у односу на плате професионалних војних лица од 75-80%. Просечне плате, официра и подофицира су 145.285 динара. Повећањем пензија у износу од 12,2% у истом износу повећана су и друга права која произилазе из Закона пензијском и инвалидском осигурању. Ево како су усклађене поједине накнаде:

-Накнада за туђу негу и помоћ се увећава са 33.171,53 динара на 37.218,00 динара;

-Накнада за телесно оштећење са 13.821,10 динара на 15.507,00 динара и

-Накнада за покривање погребних трошкова са 76.369,00 динара на 85.686,00 динара.

1.1. Накнаду за туђу негу и помоћ у износу од 37.218,00 динара остварују лица којима је, због физичких, менталних или других сметњи, потребна помоћ другог лица за обављање основних животних активности – исхрана, лична хигијена, облачење, кретање и друго.

Захтев се подноси Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, уз одговарајућу медицинску документацију и мишљење лекарске комисије.

1.2. Накнада за телесно оштећење у износу од 15.507,00 динара остварују осигураници који су претрпели трајно телесно оштећење 100% као последицу повреде на раду, односно професионалне болести. Висина накнаде се умањује у процентуалном износу и зависи од утврђеног процента телесног оштећења, а најмање 30%. Захтев за остваривање корисник подноси Републичком фонду за пензијско

и инвалидско осигурање, након чега се одређује процена телесног оштећења од стране стручне комисије. Право важи од дана када је захтев поднет, ако су испуњени услови.

1.3. Накнада за погребне трошкове у износу од 85.686,00 динара припада лицу које је сносило трошкове сахране корисника пензије, а право се остварује подношењем захтева Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање у року од шест месеци од дана смрти корисника.

1. Права по основу Закона о Војсци Југославије

Закон о здравственој заштити и здравственом осигурању војних осигураника, који је усвојен у Скупштини Србије 3. децембра 2025. године и објављен у „Службеном гласнику РС“, број 109/2025 од 04.12.2025. године, нису прописане накнаде: погребна и посмртна које исплаћује Фонд за СОВО. Ступање на снагу овог Закона престале су да важе све одредбе -чланови Закона о Војсци Југославије који су прописивали здравствену заштиту и социјално осигурање војних осигураника, **осим члана 227. Закона о Војсци Југославије**, којим је прописана погребна и посмртна накнада. То значи да су ове две накнаде остале у примени и које исплаћује Фонд за СОВО.

Чланом 227. ставом 3. Закона о Војсци Југославије, прописано је да „у случају смрти члана уже породице, војном осигуранику припада накнада погребних трошкова. Накнада припада члановима породице војног осигураника ако су сахранили умрлог војног осигураника Накнада погребних трошкова припада и свакоме ко сахрани умрлог војног осигураника“. Уколико се умрли војни осигураник сахрањује ангажовањем агенције за сахрану, ова накнада припада агенцији. **Износ погребне накнаде је 85.686,00 динара** и усклађује се како се усклађује у Фонду за ПИО.

Ставом 4. истог члана прописано је да

„у случају смрти војног осигураника, лица које је остварило право на пензију, члановима његове породице, и то: **брачном другу, а осталим члановима ако их је војни осигураник до своје смрти издржавао, припада посмртна помоћ у једнократном износу двоструке пензије**, која му је припадала у претходном месецу.

Захтеви за остваривање ове погребне и посмртне накнаде се подносе Фонду СОВО, Крунска 13, Београд уз прописану и приложу документацију.

2. Додела социјалне и хуманитарне помоћи

Помоћ се додељује на основу Правилника о додели социјалне и хуманитарне помоћи у Удружењу војних пензионера Србије. Додељује се по три основа, материјалном стању, здравственом збрињавању и у ванредним околностима.

У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2025. године, решена су 272 захтева и исплаћено 9.572.000,00 динара, или у просеку 35.200,00 динара, написана решења о признавању права на доделу ове помоћи и достављена председницима општинских-градских организација. Није било ни једне жалбе, односно приговора, на доделу ове помоћи.

2.1. Услови за доделу једнократне социјалне и хуманитарне помоћи у 2026. години

На основу члана 4. став 1. тачка 1. Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи је прописано да се помоћ може дати кориснику чији укупни приход по члану породичног домаћинства, које је дужан да издржава по закону, не прелази 27 општих бодова за обрачун пензија у Фонду за пензијско и инвалидско осигурање. Увећањем пензија од 1. децембра 2025. године, увећана је и вредност бода за 12,2% за одређивање услова за доделу једнократне социјалне и хуманитарне помоћи износи **1.674,67 динара или 27 x 1.674,67=45.216,09 динара**.

Значи, помоћ се, по материјалном стању, може дати кориснику чији укупни приход по члану породичног домаћинства, које је дужан да издржава по закону, **не прелази 45.216,09 динара** и може се добити једном у току године. На основу здравственог збрињавања помоћ се кориснику може дати без ограничења у погледу прихода по члану породичног домаћинства уз приложу прописану документацију.

2.2. Износ једнократне социјалне и хуманитарне помоћи у 2026. години.

Чланом 6. Правилника је прописано да се износ једнократне новчане помоћи утврђује у зависности од расположивих средстава и броја поднетих захтева, а најмање у вредности од 20 општих бодова увећан за по 5 општих бодова за сваког издржаваног члана домаћинства.

Од 1. децембра 2025. године вредност бода је 1.674,67 динара, односно 20 x 1.674,67 и **износи од 33.493,40 динара**, колико припада пензионеру, члану УВПС, који сам живи и испуњава услове за доделу једнократне новчане помоћи. За сваког издржаваног члана се овај износ увећава за 5 бодова.

Помоћ по материјалном стању или здравственом збрињавању може се доделити једном у једној години и само по једном основу који је повољнији за подносиоца захтева. **Остоја Поповић**

Активности између две седнице Главног одбора Скупштине УВПС

ПРИОРИТЕТАН ПРИЈЕМ НОВИХ ЧЛАНОВА

Општинске и градске организације, по свему судећи, треба у срединама где делују да се окрену пријему нових чланова, што би подмладило редове Удружења и допринело нових успесима и разграђавању активности

Војни пензионери на такмичењу у шаху

Од 16. октобра до 16. децембра 2025. г. тежиште рада органа Удружења било је на: (1) решавању статусних питања; (2) разрешењу текућих проблема у органима Удружења, (3) праћењу стања чланства и предузимању мера за учлањење нових и (4) решавању текућих проблема здравствене заштите и стамбеног обезбеђења.

Удружење војних пензионера Србије, између две седнице Главног одбора, решавало је текућа статусна питања од значаја за чланство Удружења и кориснике војних пензија. Многи појединачни захтеви војних пензионера и општинских-градских организација који су достављени, а везани су за статусна питања, правовремено су решавани и достављани на реализацију.

Статусна питања

Седница редовне Скупштине УВПС одржана је 29. октобра, на којој је усвојени извештај о раду УВПС и финансијском пословању у 2024. годину и измене и допуне Статута Удружења војних пензионера Србије. Нацрт Статута УВПС, пре усвајања на Скупштини УВПС, достављен је свим општинским-градским организацијама, како би се изјаснили о томе. На основу става општинских-градских организација сачињен је предлог Статута УВПС који је разматран на седници Главног одбора од 15. октобра 2025. године. Измене и допуне Статута УВПС су усвојене на седници Скупштине УВПС. Усвојене измене и допуне Статута су достављене Агенцији за привредне регистре за промену података и за доношење решења о усвајању и регистрацији. Решењем Агенције за привредне регистре усвоје-

на је регистрациона пријава са променама података. У овом периоду поједине општинске-градске организације су одржале скупштине поводом обележавања Дана Удружења војних пензионера Србије. Те скупове су реализоване Општинске-градске организације Нови Београд, Ниш, Земун, Вождовац, Чукарица, Раковица, Смедеревска Паланка, Лозница, Звездара и Пожаревац. Председник удружења и представници Извршног одбора ГО присуствовали су већини тих скупова, информисали чланство по областима рада Удружења и наредним активностима и задацима. Поред наведеног, на основу закључка Скупштине УВПС од 29. октобра 2025. године, упућен је акт Савезу пензионера Србије са предлогом Удружења за потписивање Меморандума о сарадњи у областима унапређења социјалног дијалога и међусобне сарадње.

Здравствена заштита

Од последње седнице Главног одбора, Извршни одбор Главног одбора је наставио активности везане за пружање доступне и квалитетне здравствене заштите војним осигураницима.

Проблеме који се евидентирају јављали су се и у претходним периодима. Неодговарајућа попуњеност здравственим и нездравственим радницима у војномедицинским установама, недостатком дела опреме, дуго чекање на неке оперативне и дијагностичке процедуре, а и недовољно познавања права војних осигураника у неким цивилним здравственим установама, где војни осигураници остварују примарну здравствену заштиту.

Благовремено (3.11.) чланови су обавештени путем сајта Удружења да је вакцинација четворовалетном вакцином против сезонског грипа почела у свим војним здравственим установама.

Сачињен је предлог Меморандума са сарадњом са Савезом пензионера Србије.

УВПС се писменим захтевом обратило Управи за логистику ГШ ВС, Управи за војно здравство и Фонду за СОВО у решавању права из здравственог осигурања за војне осигуранике који здравствену заштиту остварују у Гарнизонској амбуланти „Народни херој Стевица Јовановић“ у Панчеву. Разлог обраћања је незадовољство војних осигураника због немогућности реализације рецепата за прописану терапију због релативно честог одсуства јединог фармaceutа из апотеке.

Сви захтеви за помоћ везани за здравствену заштиту правовремено су решени

Стамбено обезбеђење

Промена у погледу стамбеног обезбеђења није било. На основу септембарске иницијативе Удружења да и корисници војне пензије који имају делимично решено стамбено питање (њих око 1.400), се омогући да преко Фонда за СОВО бесповратним кредитом у висини 10.000 - 15.000 евра (у динарској противвредности), у зависности од следећу површине, коначно реше своје стамбено питање, упућен је одговарајући предлог.

Од Министарства одбране – Сектора за буџет и финансије добијен је одговор да не постоји правни основ да се код Фонда за СОВО реализује предлог Удружења, а да Министарство одбране поступа у складу са Уставом и позитивним законским и подзаконским прописима Републике Србије.

Додела социјалне и хуманитарне помоћи

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи у Удружењу војних пензионера Србије, Удружење је материјално најугроженијим и тешко болесним члановима додељивало једнократну социјалну и хуманитарну помоћ. Од 1. септембра до 30. новембра 2025. године (три месеца) помоћ је додељена за 59 члана Удружења, а исплаћен је износи од 2.166.000 динара, или појединачно просечно око 36.700 динара.

Није било приговора на доделу социјалне и хуманитарне помоћи.

Пријем нових чланова у УВПС

У извештајном периоду од 1. септембра до 30. новембра 2025. године у Удружење је добровољно ушло, односно примљено 19 војних пензионера, и седам почасних чланова из цивилних структура. Градске-општинске организације су примиле: Ниш – 4; Нови Београд – 3; Панчево – 4; Врање – 3; Смедерево – 2; Прокупље – 1; Крагујевац – 2; нова члана. За новопримљене чланове су урађене чланске карте и достављене општинским-градским организацијама.

Самостално су из Удружења иступила 2 члана: из Градске организације Нови Београд - 1, Ниш – 1.

Пријем нових чланова означен је као дугорочно приоритетна активност свих општинских, односно градских организација УВПС.

Унапређење сарадње војног и цивилног здравства

УБРЗАНО РЕШАВАЊЕ ЛИСТЕ ЧЕКАЊА

Председник Владе Србије Ђуро Мацут, заједно са министром одбране Братишлавом Гашићем и министром здравља Златибором Лончаром, састао се недавно на Војномедицинској академији са руководством те здравствене установе, са којим је разговарао о могућностима унапређења здравственог система, као и о потенцијалима ВМА за њено додатно

ангажовање у циљу јачања здравствене заштите грађана и смањења листа чекања на ортопедске операције.

Председник Владе Мацут рекао је да је на састанку разматрано како да се смање листе чекања кроз заједнички рад свих здравствених установа у Србији, као и на који начин да се укључе и војне установе, пре свега ВМА која у области ортопедије и

трауматологије има велико искуство и традицију.

- Ми смо говорили о могућностима сарадње у области укупног здравства у Србији. Мислим да је предлог који је председник Републике недавно, на проширеној седници Владе, дао везано за решавање листа чекања, која се односи на листе чекања у ортопедији односно на кукове и колена, представља могућност унапређења ове сарадње и анализирање могућности да се листе растерете и да направимо једну синхронизацију у раду здравствених установа у Србији - рекао је премијер Мацут.

Том приликом министар Гашић истакао је значај сарадње војног и цивилног сектора у области здравства у циљу побољшања услова лечења свих грађана.

- Војномедицинска академија располаже врхунским стручним кадром, савременом опремом и богатим искуством у свим областима медицине, због чега представља важан ресурс у унапређењу здравственог система Републике Србије. Министарство одбране у потпуности подржава иницијативу за јачање сарадње војног и цивилног здравства, како би се капацитети ВМА додатно укључили у решавање листа чекања - рекао је министар одбране.

Састанку је присуствовао начелник Војномедицинске академије пуковник проф. др Ненад Перишић са сарадницима.

Обележен Дан Војне болнице у Нишу

ПРАТЕ САВРЕМЕНЕ ТРЕНДОВЕ У МЕДИЦИНИ

Војна болница у Нишу, истовремено прва јавна здравствена установа у граду, прославила је 22. јануара 148 година од постојања.

У кругу болнице је тим поводом одржана свечаност на којој су представници те војномедицинске установе, са управником потпуковником др Душаном Максимовићем на челу и гости, међу којима су и представници УВПС Ниш, положили венце на спомен-пирамиду, коју су у време Првог светског рата својим преминулим пацијентима подигли војни лекари. Чланица Војне болнице су овом приликом положили венац и на споменик пуковнику Владимиру Ђорђевићу, оснивачу болнице и на Спомен обележје руском медицинском особљу које се жртвовало помажући српској војсци током Великог рата.

Управник Војне болнице Ниш, потпуковник Душан Максимовић рекао је да је та болница данас, готово век и по од свог оснивања, здравствена установа модерног типа са 500 запослених.

„Пружамо превентивну, примарну, секундарну, као и делом терцијарну здравствену заштиту. Покривамо пет од седам бригада у нашој војсци. Поред тога, имамо доста војних осигураника који су војни пензионери, као и чланови њихових породица. Пратимо савремене трендове у медицини и развијамо се у складу са временом“, навео је Душан Максимовић.

Истакао је да је капацитети болнице, када је реч о дијагностичким анализама и лабораторијским испитивањим, из године у годину расту.

Главни задатак Војне болнице ове године ће бити припреме за психолошку и здравствену обраду потенцијалних кандидата за редовно служење војног рока. С тим у вези Војна болница ће у наредном периоду да уради грађевинску реконструкцију павиљона и кадровски ће обезбедити да се поново може, на прави начин, спроведе популарно названа регрутација војника за редовно служење војног рока.

Давне 1878 године, 22. јануара одлуком Врховног штаба српске војске, а на предлог начелника санитетске службе др Владана Ђорђевића, основана је Велика нишка војна болница за 1.000 рањеника. Формирање и почетак рада Војне болнице за Ниш, ширу околину и југ Србије значио је истовремено задатак организоване здравствене заштите становништва на свим просторима. Све

време од оснивања до данас, болница је непрекидно здравствено збрињавала припаднике Војске, грађанства Ниша и југа Србије.

Данас је Војна болница Ниш, савремена установа Управе за војно здравство МО, чија је основна делатност санитетско збрињавање повређених и оболелих на секундарном и делом терцијалном нивоу.

Зоран Јашовић

Обележен Дан Медија центра „Одбрана“

УРУЧЕНА ПРИЗНАЊА

током 2025. године успешну сарадњу са бројним државним институцијама и установама културе, као и са истакнутим појединцима који су значајно допринели његовом угледу и успесима.

Признање за сарадника године Медија центра „Одбрана“ додељено је пуковнику проф. др Слободану Ђукићу, дугогодишњем сараднику у свим сегментима војног издаваштва, а Плакету Министарства одбране му је уручио начелник Управе за односе са јавношћу.

За сарадника године у оквиру новинарско – информативне делатности проглашена је др Маријана Мравовић, начелница Одељења архивске грађе отворене за истраживаче у Војном архиву, за велики број текстова у магазину „Одбрана“ у оквиру рубрике Историја.

Када је реч о Признању за најуспешнијег сарадника у области издавачке делатности, начелник Одељења за издавачку делатност Горан Јањић уручио је Плакету Медија центра „Одбрана“ пуковнику у пензији Ивану Стаменову, дугогодишњем сараднику

и аутору књига из области наоружања и војне технике.

Овогодишње Признање за сарадника године у области излагачке делатности додељено је Спомен-збирци Павла Бељанског за изложбу „Било једном у Београду... Свет Видосаве Ковачевић“. Плакету је кустос изложбе Јасмини Јакшић Субић уручио директор Медија центра „Одбрана“ пуковник доц. др Милкић.

На прослави је приказан филм о резултатима рада Управе за односе са јавношћу и њених установа у претходној години, а свечаност је додатно увеличао и наступ Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“.

Свечаном скупу присуствовали су чланови колегијума министра одбране, припадници Министарства одбране и Војске Србије и бројни гости.

Медија центар „Одбрана“ обележава свој Дан као сећање на 24. јануар 1879. године, када је у Србији изашао први број војног листа „Ратник“, чију традицију наставља магазин „Одбрана“.

Свечаност поводом Дана Медија центра „Одбрана“ одржана је 23. јануара у Дому Војске Србије у Београду на којој су уручене награде најбољим сарадницима, као и победнику конкурса за новинарску награду „Иван Марковић“.

Честитке поводом Дана Медија центра „Одбрана“ упутили су министар одбране Братислав Гашић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић.

Начелник Управе за односе са јавношћу Министарства одбране пуковник Далибор Томић поздравио је присутне и честитао свим добитницима признања пожелевши им даљи успех у раду. Он је том приликом нагласио да Медија центар „Одбрана“ представља огледало Министарства одбране и Војске Србије, да баштини дугу традицију и да је мисија Медија центра да одржава блискост и повезаност наше војске са нашим народом.

Директор Медија центра „Одбрана“

пуковник Миљан Милкић у свом обраћању осврнуо се на резултате рада који су обележили годину за нама те захвалили сарадницима на несребичној подршци у претходном периоду и сумирао значај све три делатности ове установе.

– Покушавајући да сажмем све што у току године ради Медија центар „Одбрана“ бирам реч – видљивост. Све што се у овој кући ради, у све три делатности којима се суштински бавимо – информативној, издавачкој и излагачкој, уз организацију догађаја – окренуто је јавности и описује време у коме живимо - истакао је пуковник Милкић.

Награда „Иван Марковић“ ове године додељена је ауторском тиму Прве телевизије – Ани Рајковић, Маријани Стевановић и Милану Катанићу – за емисију „Војна моћ новог доба“ из циклуса „Експлозив“. Награду је уручио државни секретар Министарства одбране Миле Јелић.

Медија центар „Одбрана“ остварио је

Свечаност пред Спомеником ослободиоцима Врања

ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ

Испред Споменика „Чика Мита“, како Врањанци популарно зову Споменик ослободиоцима Врања од Турака 1878. године, 31. јануара одржан је комеморативни скуп на коме је говорио градоначелник др Слободан Миленковић. Он је истакао да је то споменик свим војницима који су Врању донели слободу, након најмрачнијег периода у нашој историји.

Како историја бележи у зору 31. јануара 1878. године, војска са мајором Радомиром Путником на челу ушла је у Врање после 422 године, 2 месеца и 17 дана ропства. Врање је слободу је дочекало са нешто више од 8.000 људи. У биткама за Врање погинуло је око 630 турских и 122 српских војника.

Турци су само захтевали, каже историчар Ненад Стојиљковић, да им буду поштеђени животи и да српска војска не упада у куће. Ниједан турски живот није одузет приликом ослобођења Врања у смислу цивилног становништва, није било масовног убијања, није било освете српске војске над Турцима.

Комеморативном скупу је присуствовала и делегација УВПС Врања која је положила цвеће на споменик.

Б. Холик

У Европској унији пензије у просеку представљају око три петине зараде

ОДРЖАТИ КВАЛИТЕТ ЖИВОТА У НОВИМ УСЛОВИМА

Пензије изнад европског просека имају и четири нордијске земље (Исланд није у ЕУ), од којих је просечна годишња пензија највиша у Данској - 30.543 евра а, условно речено, најнижа у Шведској - 22.674 евра.

Пензијски системи у Европи се веома разликују, а та неравнотежа постоји чак и међу земљама Европске уније. Заједничко им је да су пензије главни извор прихода за старије, а у ЕУ приближно две трећине њихових примања долази од јавних трансфера, углавном државних пензија и других давања.

Према подацима Еуростата (статистичке службе Европске уније), у 2023. години просечна бруто годишња пензија у ЕУ износила је 17.321 евро, односно 1.443 евра бруто месечно. Унутар земаља чланица ЕУ, годишње пензије варирају између 4.479 евра у Бугарској и 34.413 евра у Луксембургу. Гледајући шире, међу 34 европске земље, просечне годишње пензије крећу се од 3.377 евра у Турској до чак 38.031 евра на Исланду. Дакле, највиша просечна пензија у Европи већа је више од десет пута од најниже.

Незнатно изнад европског просека су и четири највеће економије ЕУ: међу њима Италија има највиши ниво пензија, следе је Шпанија, Француска и Немачка. Заједничко за те три земље је да све имају велике државно финансиране пензијске системе и много скромније професионалне системе који покривају само одређене секторе или послодавце. Због тога су трошкови за пензијске припадљивости веома високи. Пензије изнад европског просека имају и четири нордијске земље (Исланд није у ЕУ), од којих је просечна годишња пензија највиша у Данској - 30.543 евра а, условно речено, најнижа у Шведској - 22.674 евра.

Земље бившег Источног блока имају генерално ниже износе просечних пензија, али веће привилегије које се дају пензионерима као што су бесплатна здравствена заштита, превоз и субвенционисано становање, што увећава ниво социјалне заштите.

Најважније код пензионера је ниво животног стандарда

Захваљујући таквим социјалним давањима квалитет живота пензионера је виши него што би био да зависе само од пензије.

Ако се, међутим, у рачуницу уведу и стандарди куповне моћи - поређење колико исте количине роба и услуга може да се купи у различитим земљама - редослед на европској листи се значајно мења. Ови стандарди одражавају стварне трошкове живота па се, рецимо, рангирање Шпаније и Турске значајно побољшава након корекције тим паритетима: Шпанија се помера са 13. на 4. место, док се Турска пење са последњег 34. на 25. место. Насупрот томе, Швајцарска са 5. пада на 15. место, а Словачка са 27. на 33.

Позитивно је што животни стандард у старости не зависи искључиво од пензијских трансфера, али то не брише разлике у погледу прихода. У

Европској унији пензије у просеку представљају око три петине зараде коју је неко примао непосредно пре пензионисања. У већини европских земаља, према подацима ОЕЦД-а, просечан приход људи старијих од 65 година је нижи од просечног прихода укупног становништва. Такође, према ОЕЦД-у, граница сиромаштва је дефинисана као 50 одсто средњег прихода домаћинства укупног становништва. То значи да је скоро сваки шести пензионер у ЕУ у ризику од сиромаштва, а та стопа је порасла са 12 одсто у 2013. на 15,5 процената у 2023. години.

Еуростатов агрегатни коефицијент замене процењује ефикасност пензијских система у омогућавању старијима да одрже свој животни стандард након пензионисања. Упоређујући медијални приход од пензија појединаца старости 65-74 године са медијалном зарадом од рада оних старости 50-59 година, и искључујући остала социјална давања, овај коефицијент помаже да се одреди такозвана адекватност пензија. У 2024. години агрегатни коефицијент замене у ЕУ био је 60 одсто. То значи да би особа на сваких 100 зарађених евра између 50. и 59. године добила 60 евра пензије између 65. и 74. године.

У Европској унији овај однос се кретао од 35 одсто у Хрватској до 84 одсто у Грчкој. Шпанија (81 одсто) и Италија (75) су следиле Грчку на врху, док је Португал такође премашио просек ЕУ са 61 процентом удела у заради. Ипак, у 11 земаља чланица ЕУ пензије су чиниле мање од половине просечне зараде људи пред крај њиховог радног века. Међу њима су Немачка са 49 процената, Белгија (48) и Данска (47). На дну листе, испред Хрватске, су Литванија са 38 и Ирска са 40 процената просечне зараде.

Агрегатни коефицијент замене такође варира у зависности од пола. У Европској унији мушкарци у просеку имају за три процента вишу пензију од жена у односу на претходну зараду: 60 наспрам 57 одсто. Иако се разлика између просечних пензија мушкараца и жена смањује, преостале разлике између полова у сиромаштву у старости, износу пензија и покривености пензијама сведоче о сталним неједнакостима, наводи се у Извештају о адекватности пензија Европске комисије и Комитета за социјалну заштиту.

Овај извештај наглашава и да укупни трошкови дугорочне неге без државне (јавне) социјалне заштите могу да буду веома високи у поређењу са пензијским приходима старијих, па ни издашна пензија није обавезно гаранција за удобан живот у старости. Неке земље са нижим просечним пензијама имају релативно великодушну социјалну заштиту, те је управо интеракција висине пензија и социјалног осигурања кључна за обезбеђивање достојанственог животног стандарда у старости, истиче се у Извештају о адекватности пензија Европске комисије.

М. Јовановић

Извор: Глас осигураника

Путовање у Грчку стазама српске војске

„ТАМО ДАЛЕКО...“

Из Агенције „DUNAV MG TRAVEL d.o.o. примили смо понуду за путовање чијим програмом су предвиђене посете најзначајнијим локацијама везаним за судбину српске војске у Првом светском рату у трајању од седам дана

Пријављивање је појединачно директно агенцији.

С тим у вези вам доносимо Програм путовања по данима.

КРФ-ВИДО-СОЛУН-ЗЕЈТИНЛИК МЕТЕОРИ-ПАРАЛИЈА

7 ДАНА / 4 НОЋИ –АУТОБУСОМ

Програмом путовања предвиђене су посете најзначајнијим локацијама везаним за судбину српске војске у Првом светском рату. Крф- прелепо острво са историјским знаменитостима, Паралија, познато летовалиште и Солун, после Атине, највећи и најпознатији град Грчке, као и Зејтинлик-војничко гробље и вечна кућа српских хероја Првог светског рата.

Полазак: 29.4.2026. Београд 18.00
Адмирала Гепрата, преко пута Вазнесењске цркве

Повратак: 5.5.2026.

- 1.-2. дан Београд-Крф
3. дан Крф-острво Видо
4. дан Крф- Гувија-Агиос Матеос
5. дан Крф-Метеори-Паралија
6. дан Паралија-Солун-Зејтинлик
7. дан Београд

Долазак у Београд/Нови Сад у јутарњим сатима.

ЦЕНА АРАНЖМАНА: 295 € у динарској противвредности по средњем курсу НБС. **Плаћање на 5 рата** (јануар-мај), путем депонованих чекова.

Рок за пријаву: до попуне места

Програм је рађен на бази 45 путника, у случају мањег броја путника, не мањег од 35, путовање ће се реализовати уз корекцију цене у износу од 20 евра.

АРАНЖМАН ОБУХВАТА:

- Превоз модерним аутобусом туристичке класе (клима,тв, видео и аудио опрема)
- 3 ноћења на бази ноћења с доручком у хотелу са 3* на Крфу Потмаки бич 3* (<https://www.potamaki.com>) у центру места Беницес, уз саму плажу, поседује ресторан, бар, базен, паркинг, рецепцију, на бази 3 ноћења са доручком, доручак –шведски сто, собе 1/2 и 1/3 (ТвЦ, ТВ, телефон).

- 1 ноћење на бази полупансиона у хотелу са 3* у Паралији, у хотелу са 3* (Атлантис / Викторија), собе: 1/2 и 1/3 са ТвЦ, Сат ТВ, телефон, на бази 1 ноћења са доручком, доручак –шведски сто.

- возња фериботом Игуменица-острво Крф-Игуменица
- брод за Видо
- Разгледање према програму
- Трошкове организације и вођства пута

АРАНЖМАН НЕ ОБУХВАТА:

- Доплату за 1/1 собу 80 евра (на упит)
 - међународно здравствено осигурање
 - улазнице за манастир на Метеорима 5 евра
 - факултативни излет до Ахилиона 20 евра
 - локална туристичка такса 5 евра по соби и ноћењу.
 - Индивидуалне трошкове путника
- Организатор задржава право да у случају измене цене превоза, девизног курса, недовољног броја пријављених путника и слично измени цену аранжмана за одговарајући износ или откаже путовање, а најкасније 5 дана пре поласка на путовање. Сви остали услови коришћења аранжмана наведени су у Општим условима. Уз овај програм важе општи услови путовања агенције „Дунав мг травела“, лиценца типа А, ОТП 044/2022

Више детаља на сајту УВПС:

Пријава на телефон: 064/140-8982

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у децембру 2025. године

НОВОГОДИШЊИ ПОКЛОН

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 29. Децембра 2025. године, размотрио захтеве достављене у децембру 2025. године и донео одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника,

- ОпОр Ниш МС: 37.000,00 – по члану 29.301,47 динара;
- ОпОр Крагујевац ЦМ: 37.000,00 – по члану 22.458,83 динара;
- ОпОр Краљево РЂ: 48.000,00 – по члану 16.220,88 динара;
- ОпОр Земун ОД: 43.000,00 – по члану 9.974,65 динара;
- ОпОр Раковица СД: 50.000,00 – по члану 15.618,00 динара;
- ОпОр Раковица КЗ: 43.000,00 – по члану 20.231,87 динара;
- ОпОр Ниш ЈЗ: 37.000,00 – по члану 23.742,23 динара;
- ОпОр Земун МБ: 43.000,00 – по члану 14.655,94 динара;
- ОпОр Ниш ТИ: 43.000,00 – по члану 20.963,72 динара;
- ОпОр Лозница ЧП: 45.000,00 – по члану 22.390,45 динара;

Б) Здравствено збрињавање

- ОпОр Нш СР: 35.000
 - ОпОр Панчево ЛЧ: 30.000
 - ОпОр Земун ЂЉ: 25.000
 - ОпОр Панчево ДВ: 30.000
 - ОпОр Панчево ОМ: 25.000
 - ОпОр Нови Београд РМ: 30.000
 - ОпОр Нови Сад УБ: 30.000
 - ОпОр Прокупље МС: 25.000
 - ОпОр Панчево ХС: 25.000
 - ОпОр Суботица СЈ: 40.000
 - ОпОр Крушевац ЂИ: 35.000
 - ОпОр Јагодина МВ: 25.000
 - ОпОр Ниш ЦС: 35.000
 - ОпОр Нови Сад КД: 35.000
- Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 30. децембра 2025. године. Захтеви који буду достављени од 1. јануара до 31. јануара 2026. године, биће решавани почетком фебруара 2026. године.

Извршни одбор

У складу са Планом рада и одлуком градског одбора 22. децембра у просторијама цивилних пензионера Ужица одржана је седница редовне годишње Скупштина Градске организације војних пензионера Ужица.

На седници је било присутно око 40 чланова. Гости у овом делу рада били су чланови УВПС из Чачка са председником Драгољубом Маринковићем на челу и из Пожеге председник Ненад Дабижљевић. Поред наведених, на седници Скупштине били су и чланови из Пријеполја, Чајетине и Бајине Баште.

На почетку Скупштине минутом ћутања одата је пошта преминулим члановима удружења војних пензионера Ужица у 2025. години. Наставак седнице текао је према усвојеном дневном раду.

Председник Градске организације Ратко Ђорђевић поднео је извештај о раду Градског одбора и реализацији постављених задатака који су годишњим планом рада тематски и конкретно дефинисали целокупну активност у 2025. години. Он је у извештају истакао неколико најважнијих питања која су била у фокусу ангажовања Градског одбора.

Брига о временским и болесним

Стална пажња и брига о најстаријим члановима, посебно о тешко болесним и о члановима којима је потребна финансијска помоћ била је у средишту активности те организације. Све молбе за доделу социјалално-хуманитарне помоћи позитивно су решене.

У вези са информисањем чланства рекао је да је оно било детаљно и благовремено и посебно је истакнуто квалитетно информисање посредством часописа „Војни ветеран“.

Сарадња са сродним удружењима била је коректна и реализована је путем међусобног разумевања и подршке у интересу чланова, посебно војних пензионера.

Делегати су информисани о усвајању дуго очекиваног Закона о здравственој заштити војних осигураника који је ступио на снагу 1. јануара 2026. године. Посебно важно питање у раду Градског одбора била је и реорганизација УВПС. Градска организација Ужица подржала је предложене мере реорганизације, а самим тим и одређене измене и допуне појединих чланова и ставова Статута УВПС.

Решавање стамбених проблема једно је од најважнијих питања којим се Градски одбор бавио и покушавао да га реши, с обзиром на то да су створени реални услови за коначно решавање проблема. Било је два покушаја. Почетак градње станова 1999. године на простору парцеле у касарни „4. пук“ (тзв. Мркоњићев пројекат) почело се и изненада се стало и одустало од даље градње? Године 2010. почињу преговори о продаји клуба ВС и касарне „4. пук“ са градом и о том трансферу уговор се потписује 2011. године.

Рокови нису испоштовани

Тим уговором град се обавезао да војсци изради и преда 110 станова, односно 6.000 м² стамбеног простора са роком

Седница Скупштина Удружења војних пензионера Ужица УСПЕШНИ СЕ ОКИТИЛИ ПРИЗНАЊИМА

На свечаности су уручена признања најактивнијим члановима и појединцима из других институција који су заслужни за сарадњу. Војни пензионери су веома незадовољни што локална самоуправа није испоштовала уговор о додели станова активним и пензионисаним припадницима система одбране.

реализације до краја 2016. године. Тај рок није испоштован, а нажалост ни нови рок који је накнадно договорен и утврђен - 2024. године.

Локална самоуправа Ужица предала је ВС само 20 станова или 18 одсто у односу на утврђену квоту стамбеног простора. Сада се чека још шест станова који су обећани да се предају ВС у првој половини 2026. године. О осталом дугу државе, ништа се не зна и реално се не очекује скоро решавање овог проблема.

Потпредседник ГО Миломир Станић поднео је извештај о стању финансија са детаљним приказом прихода и расхода и њиховој реализацији у 2025. години. Новчана средства су плански и рационално трошена, у складу са одлуком Градског одбора и она су у целини била довољна за нормално и успешно функционисање Градске организације војних пензионера Ужица.

Председник Надзорног одбора Зоран Новковић истакао је да је контрола финансијског пословања извршена благовремено и детаљно и да је том приликом утврђено да није било незаконитих радњи нити било каквих пропуста у трошењу новчаних средстава.

Евиденција је била ажурна, а целокупан рад и пословање одвијало се у складу са одлукама Градског одбора.

Поднете извештаје и планове рада за 2026. годину Скупштина је једногласно усвојила.

При крају седнице Скупштине догодио се дирљив доживљај. Повод је био увод у промоцију књиге Милисаве Курмазовића,

Признања заслужнима уручио је генерал у пензији Миленко Зарић

посвећене народном хероју из Другог светског рата Милану Благојевићу (наменска у Лучанима носи његово име), а затим и прича о великом пријатељству између аутора књиге и нашег члана пук. Миће Маринковића који је исто тако писац, али и уметник (сликар и музичар).

Ведрији део скупа

Након неколико реченица о књизи о којој су говорили аутор и пријатељ Мићо, у знак пажње и дугогодишњег пријатељства прелепу уметничку слику аутор је поклатио свом пријатељу Курмазовићу, што је про-

Скуп крагујевачких војних пензионера

БУДУЋНОСТ НА СТАБИЛНИМ ТЕМЕЉИМА

праћено громким аплаузом. По завршетку седнице Скупштине прешло се на други део, а то је обележавање 32. годишњице УВПС и дружење чланова удружења и гостију.

Кратко је беседио председник Ратко Ђорђевић. Он је подсетио је да је ово удружење створено у Ужицу крајем децембра. Догодило се то 22. децембра, на Дан ЈНА, који се у некадашњој СФРЈ обележавао у свим гарнизонима.

Посебан поздрав упућен је гостима потпредседнику Савеза пензионера Србије Јовану Павлици, делегацији Удружених ветерана ратова од 1991-2000. са Даром Дамњановић и Ранком Обрадовићем на челу, делегацији Субнора са Војином Мрђом на челу, председници цивилних пензионера Драгици Стевановић, председнику клуба Жарку Крстићу и делегацији Градског одбора Пупса госпођи Милојки Чолић.

Целокупан програм дружења пратила је екипа ТВ 5 Ужице и снимак је приказан 23. децембра у вечерњим часовима, а и новинарка Ужичких вести Жанка Ерић, чији је веома квалитетан напис са неколико фотографија изашао у тим новинама 25. децембра.

Поводом Дана удружења прочитани су стихови из књиге члана Милорада Јовановића о Кадињачи и о бомбардовању НАТО-а 1999. године и посебно је наглашена песма из опуса усменог казивања академика Матије Бећковића, које је рецитовао Милисав Маринковић.

Сјај признања

Наредни део дружења обележен је доделом признања најзаслужнијим члановима и гостима. Уз дато образложење за добитнике признања су додељена Повеља УВПС Зорану Новаковићу, председник Надзорног одбора.

Значка УВПС припала је нашем госту Јовану Павлици потпредседнику Савеза пензионера Србије. Плакета УВПС додељена је: Предрагу Павловићу, заставнику прве класе и начелнику филијале Фонда Сого, група Ужице, Зорану Јашовићу, бившем професионалном војнику и члану Надзорног одбора. Захвалнице УВПС додељене су: Саву Сретеновићу, заставнику прве класе у пензији и дугогодишњем члану УВПС, Владици Јованчевићу бившем припаднику ЦМО за локалну самоуправу, а сада пензионеру, Родољубу Аћимовићу, почасном члану, Значка „Застава РС“ додељена је ппук Горану Минићу, начелнику ЦМО за локалну самоуправу Златиборског округа, Жарку Крстићу председнику Клуба Ужица и Милану Токићу изузетно вредном и одговорном секретару и најновијем донатору организације. Сва наведена признања уручио је члан Градског одбора генерал Миленко Зарић.

У знак обостране и дугогодишње сарадње Драгица Стевановић, председник цивилних пензионера Ужица доделила је и уручила две захвалнице Бошку Крајишнику, пук. у пензији и Ратку Ђорђевићу, председнику удружења војних пензионера Ужица.

Дружење се уз коктел и музику одвијало у доброј атмосфери и на опште задовољство завршено је уз договор да се поново састану наредне године. **Милан Токић**

Поводом 32 године постојања Градске организације УВПС Крагујевац, одржана је свечана седница Градског одбора, којој су поред чланова Градског одбора присуствовали чланови Надзорног одбора и бивши председници Удружења. О формирању Удружења и проблемима у раду говорили су чланови тадашњег иницијативног одбора Бранко Јовановић и Марко Николић.

У граду, у коме је зачета стајаћа војска Кнежевине Србије, 26. јануара 1994. године основан је Иницијативни одбор од шест чланова, а убрзо, 4. фебруара 1994. године у сали Клуба Војске Југославије окупило се педесетак војних пензионера и изабрали први Општински одбор у Крагујевцу.

За првог председника изабран је Александар Спасојевић, а за секретара Бранко Јовановић, који је касније биран за председника. Одмах су оформљена и четири месна одбора по крагујевачким насељима. До 2003. године Окружни одбор Крагујевац је, осим месних одбора у граду, обједињавао рад општинских организација у Горњем Милановцу, Чачку, Свилајнцу, Јагодини, Краљеву, Врњачкој Бањи, Смедереву, Пожаревцу и Смедеревској Паланци.

Почеци су били врло тешки. Први и најтежи послови обављани су у становама чланова одбора, па у једној просторији у гарнизону амбуланти, док су 2003. године војним пензионерима додељене запуштене просторије у Дому Војске које су сопственим радом и уз помоћ спонзора претворили у ексклузиван простор. Након 2007. године војни пензионери су се још два пута селили, да би се данас рад Удружења одвијао у условним просторијама.

Тренутно бројно стање те организације, које иначе има тренд даљег смањења, је 640 чланова који имају пребивалиште на територији осам општина: Крагујевац, Аранђеловац, Топола,

Рача, Баточина, Лапово, Кнић и Свилајнац.

Тежишне активности Градске организације у наредној години су: непосредно и правовремено информисање чланства о свим битним питањима везаним за статус чланова удружења,

Део учесника скупа

пријем, обрада и достављање захтева за једнократну социјалну и хуманитарну помоћ, обилазак старијих и болесних чланова удружења, организовање излета и посете културно-историјским знаменитостима, кадровска обнова и пријем нових чланова удружења, сарадња са Градским удружењем пензионера, ветеранским и борачким удружењима и надлежним органима града Крагујевца, доследно спровођење активности из годишњег плана и рационално трошење расположивих новчаних средстава.

Поред свечаног дела реализован је и радни део седнице Градског одбора, на коме су усвојене одлуке о расписивању и спровођењу редовних избора у Градској организацији УВПС Крагујевац, о организацији сусрета жена поводом 8. марта, међународног Дана жена, Пословника о раду Градског одбора УВПС Крагујевац и став о издавању и штампању листа „Војни ветеран“.

Ј. Мићић

Повратак обавезног војног рока

БЕЗБЕДНОСНА ПОТРЕБА ИЛИ СИСТЕМСКИ РИЗИК

У земљи са озбиљним демографским падом, свака одлика која додатно подстиче одлазак младих мора се посматрати крајње озбиљно и опрезно. Зато су транспарентност, цивилна алтернатива и једнака правила за све без политичког протекционизма стварају већи услов за опстанак обавезног војног рока и целог система.

Ускоро ће касарне врвити од регрута

Најава могућег враћања обавезног војног рока у Србији отвара питање које далеко превазилази домен Војске Србије. Реч је о одлуци која задире у економију, демографију, образовање и друштвени однос између држава и грађана. У овом тренутку се безбедносна архитектура Европе убрзано мења, власт покушава да да одговоре на реалне изазове, али начин на који би те одлуке биле спроведене важнији је од саме одлуке.

Војска Србије данас функционише као професионална сила, ограничена за специјализоване задатке. Повратак масовне обуке регрута подразумевао би нагли заокрет ка систему који је годинама плански демонтиран. Касарне су затворене, старешински кадар за оспособљавање смањиван је, логистика прилагођавана мањем броју људи.

Без озбиљних улагања и фазног увођења, обавезни војни рок би могао

постати импровизација, а не стратешко јачање одбране државе. Држава која се одлучи на ову меру, а не обезбеди инфраструктурне и кадровске услове ризикује губитак кредибилитета и у војсци и у јавности.

Војни рок није бесплатан безбедносни инструмент. Напротив, он је скуп и дугорочно обавезујући. У тренутку када се буџет балансира између социјалних потреба, пензија, здравства и енергетике додатни задатак за масовно служење војног рока постаје политички и економски осетљиво питање. Ако се финансијски аспект потцени, војни ће неминовно бити скраћен и симболичан, чиме се губи његов основни смисао. Другим речима, лоше финансиран војни рок не јача безбедност, већ производи привид снаге.

Најделикатније питање тиче се младих. Генерације које су одрасле у глобализованом и дигиталном окружењу

имају други однос према држави и обавезама. Ако војни рок буде доживљен као намет а не као друштвени одговор на питање безбедности, одговор може бити пасивни отпор, повећан број захтева за ослобађање, опредељење за цивилно служење до одласка у иностранство. У земљи са озбиљним демографским падом, свака одлика која додатно подстиче одлазак младих мора се посматрати крајње озбиљно и опрезно. Зато су транспарентност, цивилна алтернатива и једнака правила за све без политичког протекционизма стварају већи услов за опстанак обавезног војног рока и целог система.

Обавезни војни рок ремети ток школовања и рада. Ако се уведе без прецизног усклађивања са образованим и привредним циклусима, штета ће се преломити на послодавце и породице.

У том случају држава би безбедност јачала на рачун економске стабилности, што дугорочно отежава финансирање војске и слаби исту ту безбедност.

Искуства других земаља показују да да војни рок може да функционише само ако се јасно интегрише у шири друштвени систем, а не ако постоји као изолована обавеза.

Кључно питање је шта Србија заиста жели од обавезног војног рока. Ако је циљ стварање обученог резервног састава, онда обука мора бити озбиљна, а веза са резервним саставом трајна. Ако је циљ јачање дисциплине и друштвене кохезије, онда војни рок мора имати шири садржај, укључујући цивилну заштиту и реаговање у кризним ситуацијама. У супротном војни рок ће постати политичка порука без стратешке дубине.

Гласно најављивана да ће реализација почети у марту ове године, па онда најави за децембар ове године или март наредне године показује да ова одлука је јако политички обојена и важна. Крај године је најављен као време одржавања парламентарних и председничких избора у Србији. То намеће закључак да увођење обавезног војног рока сигурно неће бити пре одржавања избора.

Свим овим питањима око враћања војног рока недостаје једна важна анализа која би показала све штете и последице које је систему одбране нанела одлука о укидању војног рока. Са свим тим детаљима и новинама враћање обавезног војног рока само ако се спроводи плански, поступно и искрено може се постићи тражени циљ. У супротном претвориће се у још један пример како се сложени проблеми решавају једностраним и недовољно промишљеним мерама. Без јасног циља, реалних капацитета и друштвеног консензуса, војни рок неће ојачати државу, напротив могао би да оголи слабости система одбране Републике Србије.

Драган Паскаш,
генерал у пензији

Век и по Генералштаба српске војске

НЕПРЕКИДНИ РАЗВОЈ И УНАПРЕЂИВАЊЕ

Највиши стручни и штабни орган за припрему и употребу Војске Србије у миру, ванредном и ратном стању, Генералштаб предлаже и операционализује одлуке за припрему и употребу Војске Србије из надлежности председника Републике и намерника Генералштаба Војске Србије. Начелник Генералштаба командује Војском Србије у складу са законом, одлукама председника Републике и актима командовања. највиши је стручни саветник председника Републике Србије и министра одбране за припрему, организовање и употребу Војске.

Пише Душан Глишић

Са седнице проширеног Колегијума начелника Генералштаба ВС

У својој, више од два века, дугој историји модерне државе Србија није много заостала ни у једној области привредног, научнотехнолошког, културолошког, па ни општег животног развоја. Тако је било и кад је реч о војсци и њеној организацији и развоју. Од оснивања стајаће војске у Србији, тридесетих година 19. века, до данас, њена модернизација, организација и начини употребе пратили су најсавременије европске токове.

Први генералштаб, као највиши стручни и командујући орган војске, надлежан за припрему и употребу војске у рату и миру формиран је у Пруској, у време Наполеонових ратова, у склопу војних реформи и прилагођавања војне организације променама у ратоводству, насталим појавом многољудних националних армија и наглим развојем војне технике. У то време у генералштабовима се израђују концепције одбране, ратни планови, конципирају и разрађују војне доктрине и стратегије, планирају развој, организација и структура система одбране и мобилизацијске готовости, организује ратно планирање, координира развој инфраструктуре и уређење државне територије за вођење рата... У време ратова генералштаб се најчешће проширује појединим организационим јединицама из састава министарства одбране и тако прераста у штаб врховне команде.

Пола века касније, о генералштабу и

Амблем Генералштаба ВС

генералштабној струци интензивно се размишља и у Србији. Законом о устројству војске из 1860. године била су предвиђена само два формацијска места за генералштабне официре, капетана и поручника, да би касније, по оснивању Главног генералштаба као саставног дела Министарства војног, у њему било 15 официра, док је у целој војсци било свега 59 места за генералштабне официре.

Захтев војске и промена у ратоводству

Први српски официр који је предложио да се Генералштаб формира и у нашој војсци био је генералштабни мајор Љубомир Ивановић, који је своја размишљања објавио 1869. године у часопису „Војин“.

Седам година касније, Уредбом од 5. фебруара 1876, формиран је Главни ђенералштаб српске војске, када се на месту министра војног налазио пуковник и касније генерал Тихомир Николић. Било је то у време припрема земље за српско-турске ратове 1876-1878. године. За почетак, имао је три одељења - Оперативно (Унутрашњи и Спољни, а од 1896. и Мобилизацијски одсек), Географско и Историјско. Први начелник Главног генералштаба био је генерал Франтишек Александар Зах да би га, током век и по дуге историје, наследили неки од најпознатијих и најуспешнијих српских војсковођа, непобедивих стратега, доказаних у многим биткама и бојевима за ослобођење Србије од завојевача којих на овим просторима никада није мањкало. Током тог периода Генералштаб, као мирнодопски орган, није постојао само четири године, од 1898. до 1902, односно за време Команде активне војске, иако су и тада његове основне функције сачуване у њеном Генералштабном одељењу српске војске и Историјском и Географском одељењу Министарства војног.

Мало у саставу Министарства војног, мало самосталан

После увођења опште војне обавезе у Србији и нове Уредбе о ђенералштабној струци из 1884. године, Главни генералштаб српске војске постаје непосредни орган министра војног, у миру, а за време

рата, када је образована Врховна команда, прелазео је, сем начелника Географског одељења, у састав Штаба Врховне команде. После пораза у рату са Бугарском Главни генералштаб почео је да проширује своју надлежност у односу на војно министарство. Тако је 1888. војни министар генерал Коста С. Протић наредио да се Главном генералштабу непосредно шаљу извештаји о настави у војсци и годишњи извештаји команданата и војних надлештава.

И Уредба о уређењу Главног генералштаба, прописана 7. децембра 1896, оснажила је положај начелника Главног генералштаба у односу на војног министра. Главни генералштаб тада је подељен на Операцијско одељење, са одсецима унутрашњим, спољним и мобилизацијским, Историјско одељење, којем су припадале ратна архива и библиотека и Географско одељење са географско-статистичким, тригонометријским, топографским и топографским одсеком, са радионицом и картографским депоом. Прецизно је одређено које дужности у Штабу Врховне команде припадају појединим лицима из Главног генералштаба, па је начелник Главног генералштаба заузимао положај начелника Штаба Врховне команде.

Само годину дана касније положај начелника Главног генералштаба поново се променио, када је 25. децембра 1897. установљена Команда активне војске, са краљем Миланом Обреновићем на челу. Док се налазио на челу Команде активне војске, краљ Милан имао је првенство у војним пословима у односу на војног министра иако му је формално био потчињен. По укидању Команде активне војске Главни генералштаб поново делује као засебно надлештво. Од 1902. године начелник Главног генералштаба о свим важнијим пројектима и пословима непосредно реферире краљу, врховном команданту војске. Тако је личност краља Милана допринела да се ојача положај начелника генералштаба.

Реорганизације у складу с временом

Остаје чињеница да су оснивањем Главног генералштаба српске војске и његовим постепеним развојем и осамостаљивањем створени услови за одговарајући мирнодопски развој српске војске и активне припреме за сукобе и ратове који су уследили. Почетком 20. века Главни генералштаб српске војске био је организован на модеран начин, по угледу на генералштаб пруске војске. Самосталан и независан положај начелника Главног генералштаба, у односу на војног министра, омогућио је да војни послови у Србији теку непрекидно и несметано у једном правцу. Проучавањем територије Балканског полуострва и квалитетном проценом могућности противника, генералштабни официри израђивали су планове мобилизације и концентрације у складу са потребама и могућностима српске војске. Сви планови Главног генералштаба за рат Србије против суседних држава, Турске, Бугарске и Аустроугарске, били су дефанзивни. Организација и мирнодопски рад Главног генералштаба српске војске добили су своју потврду и најбољу оцену у балканским ратовима 1912-1913. и Првом светском рату 1914-1918. године.

Зграда у којој је до почетка агресије НАТО-а на СРЈ био смештен Генералштаб ВЈ

Након Првог светског рата организациона структура се додатно усложњава, а некадашњи одсеци прерастају у одељења. Пред Други светски рат, због обједињавања и координације функција, формирају се три дирекције са шест одељења - Прва (Обавештајно и Оперативно одељење), Друга (Организацијско и Саобраћајно) и Трећа (Наставно и Историјско). Генералштаб је мењао име у Главни генералштаб војске Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца/Југославије. На његовом челу налазиле су се неке од најзначајнијих личности српске војне историје, какви су генерал Јован Мишковић или војводе Радомир Путник, Живојин Мишић, Петар Бојовић. После Другог светског рата мења назив и карактеристике, сходно развоју војске, односно армије којој је на челу, па тако имамо Генералштаб Југословенске армије, потом оружаних снага СФРЈ, па Војске Југославије, Војске Србије и Црне Горе и данас, Генералштаб Војске Србије.

Посебну улогу Генералштаб је одиграо у припреми одбране СР Југославије од агресије НАТО-а 1999. године. Планирао је и координисао употребу свих видова војске у супротстављању ваздушним нападима и евентуалној копненој инвазији.

Прилагођавање новим околностима и потребама

Непосредно након агресије НАТО-а на СРЈ, Генералштаб Војске Југославије задржао је претходну организацијско-формацијску структуру. Сложено безбедносно окружење, како на глобалном, тако и на регионалном нивоу, и даље је представљало значајан фактор угрожавања безбедности државе. У складу са тим околностима Генералштаб наставља да функционише према дотадашњој структури и задацима. Прва велика реорганизација Генералштаба Војске Југославије извршена је 2002. године ради ефикаснијег командовања и контроле. Суштинска измена огледала се у процесу промене места и улоге надлежних целина за инспекцијске и стамбене послове, који су прешли у надлежност Министарства одбране. Ово се мора посматрати и у контексту тек уведених механизма демократске контроле Војске Југославије. Бројно стање припадника ГШ ВЈ остало је готово непромењено.

Убрзани рад на стварању ефикасније и

ефективније Војске довео је и до организационо-формацијских промена у Генералштабу државне заједнице Србија и Црна Гора. Зарад ефикаснијег деловања, организација Генералштаба прати промене у војсци и видовима, организованим на бригадном саставу потчињених јединица, чиме је достигнут виши ниво интероперабилности са партнерима из УН и НАТО-а. У тој историјској фази развоја начелник Генералштаба добија помоћнике за РВ и ПВО, РМ и КоВ. Само две године доцније, након раздруживања са Црном Гором, највише промена претрпео је део Генералштаба који се бавио пословима Ратне морнарице. Новину реорганизације представљало је увођење Здружене оперативне команде, целине која је имала за задатак да организује, контролише, прати и усмерава стално задејствоване снаге у све три мисије Војске. Представљала је практично стално запоседнуто и функционално командно место стратегијског нивоа.

Променом организације 2008. године суштински су имплементирани одређени циљеви политике одбране, извршен је покушај приближавања европској одбрамбеној инфраструктури и иницирано одржавање постојећих ресурса војске до стварања услова за њену потпуну модернизацију и опремање. Иако суштинска промена ове реорганизације није била видљива на папиру, изузетно је значајна због промене приступа, отварања према страним понуђачима и стварања услова за модернизацију постојећих система.

ЗАХТЕВ ВРЕМЕНА И ОФИЦИРА

Први српски официр који је предложио да се Генералштаб формира и у нашој војсци био је генералштабни мајор Љубомир Ивановић, који је своја размишљања о устројству тог органа објавио 1869. године у часопису „Војин“, претечи „Одбране“. Седам година касније, у време припрема земље за српско-турске ратове, Уредбом од 5. фебруара 1876. године, формиран је Главни генералштаб српске војске. Тада је министар војни био пуковник и касније генерал Тихомиљ Николић.

Новом реорганизацијом ГШ Војске Србије, реализованом 2019. године, отишло се корак напред у обједињавању одређених функција, чиме је повећана ефикасност система, смањено време реакције стратегијског нивоа у односу на оперативни и тактички. Новину је унело коришћење и различитих софтвера и апликација који су упростили процесе прикупљања и обраде података са великом вероватноћом њихове поузданости.

Тренд опремања, дигитализације, ефикасности, заштите и безбедности целокупног састава војске подигнут је на виши ниво, а захваљујући оптималној организацији радних и штабних процеса, време од издавања до извршења задатка смањено је на прихватљиву меру у реалном времену.

Генералштаб Војске Србије данас

Генералштаб Војске Србије јесте највиши стручни и штабни орган за припрему и употребу Војске у миру, ванредном и ратном стању. У саставу је Министарства одбране, предлаже и операционализује одлуке за припрему и употребу Војске Србије из надлежности председника Републике и начелника Генералштаба Војске Србије. У складу са функционалним принципом организације, обавља послове који се односе на израду доктринарних докумената, планова употребе и мобилизације Војске Србије, смерница за изградњу оперативне и функционалне способности Војске Србије, припрему аката о организацији команди, јединица и установа Војске Србије, геотопографско обезбеђење и израду геотопографског материјала за потребе одбране и других корисника ван система одбране, организовање мера приправности и друге послове одређене законом и одлукама председника Републике и актима командовања. О раду и стању у Војсци Србије, Генералштаб Војске Србије обавештава и извештава председника Републике или министра одбране. У складу са законом и плановима одбране, Генералштаб Војске Србије се организује и припрема за одбрану и обезбеђује јединство организације, припреме и дејства Војске Србије, врши редовну контролу и оцењивање оперативних и функционалне способности команди, јединица и установа Војске Србије.

Генералштаб Војске Србије је организован на функционалном принципу. Организационе јединице су Кабинет, управе и одељења. Кабинет начелника Генералштаба Војске Србије обавља аналитичке, оперативно-планске и административне послове за потребе начелника Генералштаба и његовог заменика, планира, припрема и организује радне и протоколарне активности начелника и заменика начелника Генералштаба Војске Србије.

Управа за људске ресурсе (Ј-1) јесте организациона јединица Генералштаба Војске Србије намењена за обједињавање задатака у персоналној, морално-психолошкој и верској функцији.

Управа за обавештајно-извиђачке послове (Ј-2) Генералштаба Војске Србије обавља послове који се односе на обавештајно обезбеђење Војске Србије, електронска и противелектронска дејства, геотопографско обезбеђење система одбране и подршку командовању специјалним

ВЕК ИПО У СЛУЖБИ ОТАЏБИНЕ

У времену великих искушења и одлучујућих историјских прекретница настајао је и развијао се заједно са државом и народом Генералштаб српске војске. У одбрамбеним и ослободилачким ратовима имао је улогу и позицију где су се знање, искуство и одговорност претварали у одлуке од пресудног значаја. Улога у обликовању војске и вођењу борбе за слободу уткала је Генералштаб дубоко у нашу војничку и државну историју. Већ век и по представља стуб стратешког промишљања и ослонац државног руковођења у питањима одбране. Мењали су се време, околности и облици деловања, али је улога Генералштаба остајала трајна - да својим знањем, одговорношћу и визијом обезбеди припрему и употребу војске у миру и у рату. Данас, у ери убрзаног технолошког развоја и нових безбедносних изазова, та одговорност добија нове облике и захтева стално прилагођавање. На темељима које су поставиле претходне генерације настављамо да градимо савремену и снажну војску, у служби грађана и државе. Чувајући традицију и славна дела наших предака, Генералштаб српске војске остаје посвећен очувању мира, слободе и стабилности њене Србије.

Главни генералштаб српске војске обављао је разноврсне послове, који су били од највеће важности за одбрану независности Краљевине Србије и развој њене војске. Мирнодопски рад Главног генералштаба започео је послом на реорганизацији српске војске после српско-турских ратова 1876-1878. године. На основу Инструкције војног министра, Главни генералштаб требало је да припреми многобројне пројекте, од устројства војске, преко Главног генералштаба (струке и службе), регрутовања стајаће и народне војске, послуге војске, извршавања и попуњавања, до мобилизације.

Свако одељење Главног генералштаба имало је своје посебне задатке. Задаци Оперативног одељења били су праћење стања суседних земаља и њихових војски, испитивање и оцењивање војне спреме своје земље, „изображавање” и припремање „ваљаних ђенералштабних официра”. У суштини, задатак Оперативног одељења био је „потпомагање врховног и других већих команданата војске у свима стратегијским и тактичким предузећима”.

Географско одељење вршило је послове који су се односили на војничко премеравање Србије, састављање потребних карата, снимање и израђивање разних војничких планова, осматрање и проучавање Србије и суседних земаља у географском, топографском и статистичком погледу, док је Историјско одељење имало обавезу да прикупља, уређује и чува податке за ратну историју, а под њим су биле и библиотека и цела генералштабна архива.

Географско одељење радило је и на изради карте српско-турских ратова 1876-1878, саобраћајне карте Србије и карте телеграфске мреже у Србији. Оно је 1881. године издало карту слива Јужне Мораве, на којој је приказано подручје ослобођено у рату са Турском. Наредне године израђене су детаљне карте Краљевине Србије и војнотериторијалне поделе на корпусе. У издању Главног генералштаба штампан је и Топографски кључ.

јединицама Војске Србије. Непосредно су јој потчињени 224. центар за електронска дејства и Војногеографски институт - „Генерал Стеван Бошковић”.

Оперативна управа (Ј-3) јесте ужа унутрашња јединица Генералштаба, надлежна за планирање, организовање, координацију, извршење и контролу послова и задатака проистеклих из оперативне функције. Управи је непосредно потчињен Центар за мировне операције.

Управа за логистику (Ј-4) јесте интервидовска организациона јединица Генералштаба Војске Србије намењена за планирање, организацију и реализацију логистичке подршке Војске Србије, командовање потчињеним јединицама и изградњу њихове оперативне способности. Потчињена јој је 608. логистичка база.

Управа за развој и опремање (Ј-5) јесте организациона јединица Генералштаба Војске Србије намењена за опремање наоружањем и војном опремом, израду планова научноиздавачке делатности за Војску Србије, пројектовање организације и припрему мобилизације Војске Србије. Овој управи је непосредно потчињен Технички опитни центар.

Управа за телекомуникације и информатику (Ј-6) јесте интервидовска организациона јединица Генералштаба Војске Србије намењена за планирање, организовање, координацију и контролу телекомуникационо-информатичког обезбеђења Министарства одбране и Војске Србије. Непо-

средно су јој потчињени Бригада везе, Центар за командно-информационе системе и информатичку подршку, Центар за примењену математику и електронику и Центар за информациону безбедност.

Управа за обуку и доктрину (Ј-7) јесте организациона јединица Генералштаба Војске Србије намењена за развој и управљање системом обуке у систему одбране и за израду доктрина и правила за употребу Војске. Потчињен јој је Центар за обуку путем симулација. Управа војне полиције је организацијска јединица Генералштаба Војске Србије намењена за планирање, организацију, координацију и контролу војнополицијских послова и задатака за потребе Министарства одбране и Војске Србије. Управи су непосредно потчињени Криминалистичко-истражна група, Центар за усавршавање кадрова војне полиције и Центар за оперативнотехничку подршку војне полиције.

Одељење за финансије (Ј-8) јесте организациона јединица Генералштаба Војске Србије надлежна за обављање послова који се односе на финансијско и материјално пословање и контролу над управљањем и коришћењем средстава у Војсци Србије.

Одељење за цивилно-војну сарадњу (Ј-9) носилац је послова цивилно-војне сарадње у систему одбране Републике Србије.

Извор: магазин **ОДБРАНА**

У склопу припрема за дрски агресорски подухват, НАТО је обезбедио тоталну кружну логистичку подршку својим снагама. За авијацију, која је у периоду агресије доминантни носилац борбе, обезбеђени су аеродроми у свим околним државама, затим у европским чланицама НАТО-а, и на крају за стратегијску бомбардерску авијацију аеродроми у Сједињеним Америчким Државама. За копнене снаге у Албанији и Македонији користили су војне и друге инфраструктурне објекте тамо регуларних националних армија. Такође су израђивали нове објекта за смештај својих снага и технике, а поправљали и градили нове саобраћајнице, у иначе слабо проходним пределима северне Албаније и Северне Македоније. Поморске луке у Албанији, као и оне у Грчкој су активно укључили у свој логистички ланац. Како је агресија одмичала, и како је у њиховим командама отпочело планско разматрање копнене инвазије на Југославију, не само на Косово и Метохију, тако се и логистички стручњаци појављују код наших суседа. Заједно са њиховим официрима из министарстава одбране врше обимна извиђања инфраструктурних могућности и њиховог укључивања у логистички ланац. Посебно извиђају капацитете путних и железничких комуникација.

У италијанској луци Бриндизи, на пример, НАТО је користио више од 50% везова тамошње ратне морнарице. Почетком маја Италија је НАТО-у ставила на располагање део трговачке луке у Бриндизију, више од 80.000 квадратних метара за потребе логистике. Ова лука је била база преко које ће војни поморски конвоји пребацити материјал до лука Драч и Валона. Грчка лука Солун је несметано, све време трајања агресије, коришћена за пребацавање копнених снага и материјала за потребе НАТО-а, које су биле стациониране у Македонији. И све остале, Југославији суседне, као и земље у ближем окружењу, како и оне што су почетком марта те године ушле у НАТО, тако и остале (Хрватска, Мађарска, Чешка, Словачка, Словенија, Албанија, Грчка, Турска, Румунија и Бугарска), одобриле су коришћење база на својој територији и ставиле на употребу све своје инфраструктурне и војне логистичке капацитете, а и свој ваздушни простор за потребе агресије НАТО-а. У ово се сврставала и БиХ, где су већ биле распоређене снаге западне војне алијансе у форми мировних снага, такозвани СФОР. А за све ово тадашњи председник САД, Бил Клинтон, им даје подршку, обећавајући економску и другу помоћ након решавања „косовског питања“. Да ли је то била и цена њиховог брзог уласка у ЕУ, свако може да закључи. Такође, придружују се земљама чланицама НАТО-а у потпуној изолацији СРЈ по одлуци са априлског самита Алијансе, како би им исказали вазалност и савезништво. Ето колико су тешки и сложени услови пред ВЈ били.

Логистичка основа Војске Југославије

НАТО је показао сврсисходност своје доктрине кроз „стратегију пројекције снага“, а и путем фокусиране логистике на принципи „мултинационалне логистике“.

Крајем априла високи функционери земаља ЕУ постижу договор о тоталној такозваној нафтној блокади СРЈ. То је значило блокаду пловидбе Дунавом из Румуније и Бугарске, као и поморску блокаду према Црној Гори, а све са циљем непропусног нафтног ембарга према СРЈ.

Употреба позадине у одбрани од агресије НАТО-а на Србију (СРЈ)

ОСКУДНЕ РЕЗЕРВЕ МАТЕРИЈАЛНИХ СРЕДСТАВА

Позадина је бројчано у миру чинила око 7 до 8 % укупног састава, а у рату 14 до 15 % ратне војске. У току одбране од агресије у ВЈ је мобилисано укупно 78,4% позадине, што је на трупном нивоу пратило општу мобилизацију јединица. На вантрупном нивоу је мобилисано 81,34% позадинских снага по ратној формацији. Мобилизација је била селективна и по потреби задатака, односно нарастања снага ВЈ.

Пише: генерал-пуковник у пензији **Видоје Пантелић**

На овакав начин НАТО је формирао херметички прстен око СР Југославије, тако да Војска Југославије, све и да је могла, није имала начина да од било кога добије конкретну војну помоћ. И понеке хуманитарне конвоје су са тешком муком, и уз сталну пратњу душебрижника НАТО-а, под притиском јавног мњења, једва пуштали да уђу у СРЈ.

Логистичка база ВЈ била је целокупна територија СРЈ, а у оквиру ње посебно снаге и средства ВЈ организована су у такозване позадинске структуре. Привредни ресурси из надлежности Савезног министарства одбране, капацитети територије СРЈ, наменски су припремљени или оспособљени за потребе Војске у рату. Мирнодопске и ратне резерве војске, а посредно и расположиви привредни ресурси савезне државе, уз сагласност и одобрење надлежних органа, такође су биле на располагању. Основа целокупног рада и деловања била је на органима позадине ВЈ, и она је структурно најзначајнији фактор у свеукупној логистици ВЈ у току рата.

Организација позадинских јединица ВЈ

Позадинске структуре ВЈ биле су организоване у командне, управне и извршне органе, интегрисане у структуру ВЈ. Командни органи су интегрисани у састав команди у ВЈ. Они, заједно са осталим органима команде, обезбеђују оперативну употребу и начине реализације логистичке подршке у складу са плановима. Ти органи организују и контролишу рад управних и извршних органа позадине. Управни органи су органи логистичких служби у саставу команди јединица и установа, и они су стручни носиоци функције надлежне службе. Њима су у стручном погледу непосредно потчињени одговарајући извршни органи.

Извршни органи су били организовани у позадинске јединице и позадинске установе. Јединице су биле од ранга одељења до батаљона, затим као одреди за неке службе и као најаче - здружене позадинске снаге, Позадинске базе. У санитарској служби установе су Војномедицински центри, армијске војне болнице и Војномедицинска

академија. Позадинске јединице у основним јединицама ВЈ представљале су трупну позадину. Позадинске базе на армијском нивоу, Позадинска база ГШ ВЈ и санитарске установе су представљале вантрупну позадину. Све позадинске структуре су организационо биле усклађене са организацијско-формацијским принципима ВЈ. Позадинске базе су биле под командом армијског нивоа и територијално су покривале зону одговорности једног корпуса. Позадина је имала и посебне школске установе и наставне центре по службама или обједињено, у којима су регрути обучавани по позадинским специјалностима, односно питомци за звања подофицира и официра. Затим постојали су центри за обуку службених паса и водича паса. Санитарска управа је руководила Школом резервних официра санитарске службе, која је била уз ВМА као наставно-научну базу. На нивоу ГШ постојао је Позадински школски центар, кроз који су школовани и усавршавани подофицирски кадрови и Војнотехничка академија за школовање официра служби позадине и резервног официрског кадра по службама.

Систем командовања

Основни принцип рада је био принцип јединства командовања. Све одлуке од важности за ВЈ доносио је и потписивао начелник Генералштаба ВЈ у миру, односно начелник Штаба Врховне команде (НШВК) у рату. Помоћник НГШ за позадину је имао овлашћења да руководи и командује по стручној линији позадином преко помоћника за позадину на нижим нивоима. Исти принцип је важио и за ниже нивое командовања.

Позадина је бројчано у миру чинила око 7 до 8 % укупног састава, а у рату 14 до 15 % ратне војске. У току одбране од агресије у ВЈ је мобилисано укупно 78,4% позадине, што је на трупном нивоу пратило општу мобилизацију јединица. На вантрупном нивоу је мобилисано 81,34% позадинских снага по ратној формацији. Мобилизација је била селективна и по потреби задатака, односно нарастања снага ВЈ.

Сектор позадине у оквиру Генералштаба ВЈ формирао је са почетком рата Позадин-

Ресурси којима је располагала Војска Југославије били су далеко испод потреба

ско командно место, које је уједно било и резервно командно место Штаба Врховне команде у рату. Са овог командног места је по овлашћењу начелника Штаба ВК помоћник начелника ШВК за позадину командовао и руководио радом позадине у целини. Ово командно место је имало око 150 формацијских места, уз радне групе видова и сектора ГШ, у готовости за прихват својих структура са Командног места ШВК у случају потребе. На Командном месту ШВК позадина је имала делегирану позадинску групу од три официра, која је координисала обавезе позадине у оквиру ШВК.

Логистички ресурси Војске Југославије

Са аспекта очекивања ангажовања у овом рату, најзначајније је било какве су биле могућности ВЈ у подршци материјалним ресурсима. Ту су најзначајније борбене потребе обезбеђења свих врста погонских горива и средстава, затим убојних средстава - муниције свих калибара и минско-експлозивних средстава, и коначно резервних делова. Ови елементи чине енергију рата и од њих директно зависи покретљивост и ударна моћ војске. Сви ови параметри су били директно условљени затеченим стањем на употреби, формираним и очуваним ратним залихама, могућностима ратне производње кроз наменске индустријске капацитете у земљи и од могућности набавке из увоза у даљем току рата.

Да би се лакше схватило стање у коме је ВЈ затечена, у најкраћем се осврћемо на тадашње економско стање у земљи. Ситуација у привреди је била веома неповољна. Кључни производни капацитети нису ангажовани, а ако су и радили, то је било са битно смањеним капацитетом, боље рећи симболично. Технолошки застој и заостајање привреде се и даље продубљивало. Ресурси свих друштвених чиналаца су били истрошени, или озбиљно смањени, уз немогућност њиховог обнављања. Радници су остали без посла и примали су минималне надокнаде. Многи индустријски погони, некада гиганти у нашим размерама, били су затворени. Широ се ланац шверца и свега другог што иде у условима хиперинфлације и рапидног осиромашења државе.

Све ово утицало је на недовољна новчана средства издвајана у буџету за издржавање снага одбрана, тежишно Војске Југославије. Примера ради, око 70% буџета је трошено на издржавање постојећег кадра. Војска, традиционално највећи потрошач савезног буџета није могла да подмири ни основне потребе. Обавезе према добављачима, као и дугови запосленом професио-

налном кадру у војсци су расли из месеца у месец. Многи добављачи су одустајали од даљег снабдевања војске. Прилив новца у војни буџет је био нередован, и често је зависио од воље или дневног става неког појединца у власти. Капацитети наменске индустрије нису могли бити ангажовани за домаће потребе, а увоза практично није ни било, односно био је симболичан. Успорено је освајање савремене и веома битне муниције за системе наоружања. Привреда је у целини, а тако и наменска индустрија „јела“ сама своју супстанцу и запала у тотално безнађе. Наменска индустрија, да би опстала, почела је да троши стратешке резерве репроматеријала, које су биле намењене за ратно време.

Зид санкција

Овакво стање одразило се на Војску кроз угрожавање система борбене готовости у свим елементима, а посебно у области логистичког обезбеђења, борбене способности појединца и јединица, слабљењу морала и незадовољству припадника, трошењу ратних залиха материјалних резерви и њиховом смањивању, апсолутном заостајању у опремању и техничкој модернизацији у односу на суседне армије и потенцијалне агресоре. Обука је редукована чак докле да је угрожавала способност ВЈ за извршење наменских задатака, а тиме и уставне обавезе. Исправност технике је свакодневно падала, експлоатациони ресурси сложених борбених система су већином истрошени, неисправна средства се нису могла оправити и вратити у строј. Мирнодопско снабдевање животним потребама је било усложнено, отежано, а са неким средствима и прекинуто.

Расположиве резерве горива и муниције пред почетак агресије нису биле на потребном нивоу, у складу са тада важећим нормама ешелонирања. Овде се пре свега мисли на њихов квантитет. По квалитету, неке врсте затечених ратних материјалних резерви нису биле у оптималним границама и роковима употребљивости, али технички неисправна убојна средства нису коришћена, ако их је код неких врсти и било.

Планери разбијања СФРЈ су СРЈ већ од маја 1992. године ставили под зид санкција, посебно ригорозно на увоз било каквих ратних средстава и потреба. Уз то ни економска ситуација у земљи није била повољна, а Војска је веома слабо финансирана. Зато су резерве са почетком агресије биле ограничене, за неке виталне борбене системе - критичне. Експлоатациони ресурси техничких система су били такође необновљени, а ни једно ново борбено средство није у том

периоду ушло у наоружање или не бар у масовно.

Модернизација Војске је потпуно стала, тако да нас је рат затекао са средствима ратне технике из краја седамдесетих и почетка осамдесетих година. Са војног становишта технички застареле. То је са стратегијске тачке гледишта било недопустиво. Војска је била у потпуности запостављена, а посебно по разбијању СРЈ, а на рачун јачања снага МУП-а, који никако није могао преузети улогу војске, осим у главама оних политичара који су били за такву опцију и глуви на сва упозорења на стање у Војсци.

Недовољна попуна на свим нивоима

Следујуће ратне резерве средстава енергије рата су смањиване, и без попуне у дугом временском периоду. Трупне резерве муниције, према норми следовања ратних јединица, биле су попуњене. То је било оно што је стално у транспорту са јединицом, а налазило се код борца, или у позадинској формацијској јединици. Вангрупне резерве муниције на нивоу ВЈ су биле недовољне, испод следећућих количина прописаним од стране тактичких носилаца. За снаге Копнене војске ВЈ било је на критичном нивоу попуне 22 врсте муниције за подршку. Тако смо, на пример, имали 2,3 борбена комплекта (б/к) тенковске муниције, 3,9 б/к пешадијске муниције, за противовоклопну борбу 4,3 б/к, артиљеријске муниције за подршку 4,5 б/к, пешадијске муниције за подршку 4,8 одсто, артиљеријске муниције за противовоклопну борбу, и 6,2 б/к муниције за пешадијско наоружање.

Ево и каква је била попуна стратегијско-оперативних групација ранга армија које су поседале угрожене просторе са неким врстама значајних средстава учи агресије иако су оне биле у приоритету, а тиме значи и боље попуњене од осталих:

А) Попуна убојним средствима муниције:

-Трећа Армија, (седиште у Нишу): 28% за цевну противваздушну одбрану (ПВО), 38% за тенковску, 66% за артиљеријску муницију за подршку, 45% ракетама за средства ПВО, а само за стрељачко наоружање до 120%;

-Друга армија (седиште у Подгорици): 20% муниције за цевну ПВО, 33% артиљеријске за подршку, 37% ракета за ПВО, 46% за пешадијску муницију за противовоклопну борбу и 128% за стрељачко наоружање;

-Ратна морнарица (седиште у Кумбору) располагала је са 19% артиљеријске муниције за подршку, 23% за цевну ПВО, 39% ракета за ПВО и 83% пешадијске муниције.

Б) Попуна погонским средствима

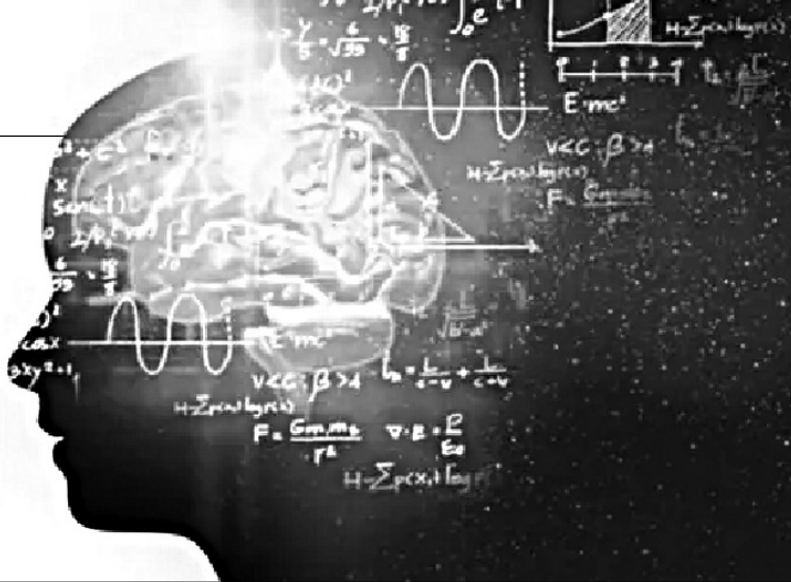
-Трећа армија бензином 21%, а дизелом 39%;

-Друга армија бензином 16%, а дизелом 17%;

-Ратна морнарица бензином 20%, дизелом 15% и дизелом за бродове 60%.

Са оваквим резервама средстава енергије рата, ценило се да се може успешно одупрети агресору око двадесетак дана, наравно свесно рачунајући на одсуство употребе неких врсти борбених система. Због тога је ШВК непрекидно инсистирао на крајњем економичком утрشوку, посебно критичних врсти резерви. Ово показује какав нас је проблем очекивао у случају неког облика дуготрајног рата.

ПИШЕ
проф. др Светозар Радишић

Мислима обликовани свет ЦИЉАНИ УТИЦАЈ НА МОЗГОВЕ

Предузимљиви моћници нису се задовољили уважавањем недовољно истражених могућности у менталној сфери. „Империја ума“ из клинике Тејвисток обучила је више од милион особа за наставнике и саветнике образовне елите. „Испирачи мозга“ окупљени су и раде у том британском институту, затим у Институту за људске односе, Левиновом Истраживачком институту за групну динамику, Институту за социјална истраживања при Универзитету Мичиген, Националном институту за ментално здравље САД, бостонском Институту за истраживање можданих таласа, и не само у њима.

Кроз филигрански прецизно, непогрешиво и свеобухватно обликованог човека, утицајем Сунца, Месеца и остатка космоса, протичу бројне енергијске струје и тако се његов животни ритам усаглашава са ритмом свега постојећег. Веза човека са космосом за њега је мистична. У ствари, свака нова потврда да та веза постоји и остварује своју сврху слави Творца. Истовремено, упућује људе на Божије свезнање и његову свемоћ, али и на човекову (не)моћ.

У настојању да разумеју сврху савршеног људског организма, најумнији људи нису успели, чак и скоро савршеним опонашањем, да у својим вештачким творевинама (инструменти, машине, апарати, роботи) имитирају сопствени организам. На пример, нису успели доследно да понове функцију ока - да пројектује слику на мрежњачу и саопшти одговарајућу информацију влакнима оптичког нерва. При покушају да направе савршену имитацију ока, научници су схватили да мисао обликује слику на мрежњачи и да се та слика може пројектовати на екран, а исто тако и да је „слика“ о којој је реч повезана с мислима на исти начин као оригиналан утисак. Следи закључак да у следећој фази научних истраживања треба одговорити мисао.

Научници су доказали да свест психосоматски утиче на тело човека, да мисли зраче и да су подсвести људи повезане. О вези подсвести и разума, који су у ванфизичким димензијама, писао је веома уверљиво Џозеф Марфи, но, чини се да је потврда његових истраживања stigла и од Дејвида Боме. Он је установио немогућност сталне везе између појединих разума, а то је објаснио баријером коју чине високе телесне температуре у организму. Према његовим речима повећана температура тела неутралише спиритуалне, односно духовне везе у материји. То „неутралисање“ догађа се због повећаног хаотичног кретања молекула и атома. Дакле, човек може да успостави мисаони контакт с (под)свесћу и разумом друге особе. Тада је важна и температура тела. Она треба да је у границама које омогућавају тзв. екстрасензорне могућности.

Мисао бржа од светлости

Значајна су научна сазнања да се мисли простиру кроз торзиона поља и да постоје фреквентна подручја у природи, усклађена с фреквентним опсегом човековог мозга. Доказано је, тако тврде следбеници ТМ-а, заснивајући своја сазнања на тео-

ријској физици, да људи кроз „јединствено поље интелигенције природе“ могу да утичу на мисли других људи и на окружење.

Значај чињенице да људи могу мислима утицати једни на друге, појачавају нови и све чешћи научни докази да је мисао, која прожима душу и дух, бржа од светлости. Отац Тадеј (Штрабуловић) је својим поукама тврдио да је мисао енергија и да је дух три пут бржи од мисли. Ако би то било тачно, онда сви догађаји у свемиру касне, јер су настали у духовној сфери, затим су осмишљени, а тек потом светлосно препознати. Каква магија? За „свет магичара“ важна је и потврда да постоје „природни закони“ који се аутоматски примењују у свим сферама и димензијама. Постојање неумитних закона указује на космичку хармонију и на непрестано успостављање равнотеже свих процеса у свемиру. Реч је о реаговању на сва енергијска, материјална и информациона раздешавања.

За примену магије занимљива су и истраживања Андрије и Душана Стојановића из Ниша. Они настоје да дефинишу „Ц1 космичко поље“, у којем људски мозак најбоље функционише. Реч је о пољима која људи и радиестезисти помињу када одређују на ком месту је људском организму угодно и удобно. То су енергијска места, места моћи, или „енергијске бразде“ на којима човек оздрави или се разболји, у зависности од тога да ли му енергија

недостаје или је има више него што му је потребно.

Радиестезисти су написали доста радова о „поларитетима“ и одликама тих поља и о истини да их препознају животиње (пси, мачке, овце...) и биљке, као и да препознавање и (пред) осећаје изражавају специфичним понашањем. Још није истражено како животиње осете или сазнају за земљотресе, торнада (олује, оркане) и цунамије. Све наводи на претпоставку да је реч о осетљивости у енергијској сфери. За магичаре су посебно важна „места моћи“. За та места заинтересовани су и научници. Проф. др Видосава Момчиловић установила је да се на трасама струјања подземних вода формирају агресивна поља животне средине, која се тежишно простиру вертикално над подземним токовима. Неспорно је да та енергијска појава може неповољно да утиче на људске организме. У медицинским истраживањима је доказано да подземне воде изазивају замор, ревитализују организам и изазивају тежа обољења. Занимљиво је да су савремене методе утицаја на свест људи већ (зпо) употребљене у америчкој јавности и то против најупућенијих у те методе. Чувени часопис „Економик“ објавио је да је Џорџ Буш Јуниор у предизборној кампањи против Алана Гора користио „невидљиве поруке уграђене у тзв. 25-ту слику“. Наиме, иза уверљивих, успорених

Утицај ултразвучних таласа на мозак

порука на ТВ, које су говориле о предностима програма Алана Гора, на екрану је била исписана порука темпирана за подсвест - „лажов“.

Шок у случају јапанских малишана

Због доказаног утицаја енергија на људе, значајно је на који начин мозак реагује на звук и говор, или на музичка дела, посебно уколико садрже деструктивне поруке. На пример, песму са скривеном поруком „угорд имзу“, прво прихвата леве половина мозга, за коју је порука непрепознатљива. Одмах затим доспева до десне - креативне и интуитивне сфере мозга. Ту се аутоматски декодира у поруку „узми дрогу“. Наведена је само једна од бројних деструктивних порука, исписаних на сајтовима Интернета, а таквих порука је у јавности много више, јер постоје и специјализоване институције које се баве неуролингвистичким програмирањем. Једну од њих, према својим исказима, предводи руски академик др Игор Смирнов, из Руске академије природних наука.

Светлосни ефекти и сензације могу довести мозак у значајне, катакд несавладљиве проблеме. На пример, светска јавност је упозната да су се средином децембра 1997. године 732 малишана у Јапану сручила на под испред ТВ екрана, мдрих усана, гушећи се. Догодило се то приликом емитавања 38. епизоде америчко-јапанског цртаног филма „Покемон“. Малишани нису издржали ментални шок изазван брзим „муњама“ и наглим, јаким трептајима светлости. Реч је о узастопним муњама из очију „љупког“ чудовишта најсличнијег играчки у облику малог медведа, по имену Пикачу.

Многи људи изненађени су сазнањем да је магија углавном институционализована. (Зло)употреба магије у свакодневици заснована је на карактерологији људи и њиховим животним интересима. Не мирећи се са ограничењима сопствене имагинације и мисаоне комбинаторике, а посебно са проблемима у вези са осећањима и сећањем, човек тумачи све што његова чула опазе и све што ментално може да схвати. На тај начин креира мисаоне моделе - конструкте. Притом, верује да ће када открије суштину животне мистерије. Стога, није чудно што је заинтересован за сферу у којој влада ум. Та тежња није

нова. С друге стране, све је очевидније да је за ум везано оружје далеко моћније од војне силе. Да су креатори тзв. новог светског поретка разумели Винстона Черчила и постали његови следбеници доказао је Збигњев Бжежински 1970, када је најавио „контролисано и умеравано друштво“ којим ће управљати елита снабдевена супериорним „знати како“. Нагласио је, притом, да ће ново друштво постати такво захваљујући развоју технологије. Зато није чудно што су британски полицајци у време владавине премијера Винстона Черчила штитили магичаре, предвођене Алистером Кроулијем, приликом извођења магијских „одбрамбених“ ритуала.

Уместо истине и слободе „нинџа корњаче“

Наравно, предузимљиви моћници нису се задовољили уважавањем недовољно истражених могућности у менталној сфери. „Империја ума“ из клинике Тејвисток обучила је више од милион особа за наставнике и саветнике образовне елите. „Испирачи мозгова“ окупљени су и раде у том британском институту, затим у Институту за људске односе, Левиновом Истраживачком институту за групну динамику, Институту за социјална истраживања при Универзитету Мичиген, Националном институту за ментално здравље САД, бостонском Институту за истраживање можданих таласа, и не само у њима. Суштина „испирања мозгова“ је у свим верзијама магијске процедуре. На то подсећа настава на Машинском факултету у Београду, где Сорос фондација финансира учење студената да се осмехују. Слични ефекти се остварују у вртићима, где малишани уместо да уче слова или шта је то љубав, истина, слобода, мир и доброта, имитирају „нинџа корњаче“. Испоставило се да све наведене институције „за ментално здравље“, или „духовну деконтаминацију“, имају изузетну улогу у „транснационализацији светских послова“ и денационализацији друштва. Један број тзв. хуманитарних организација региструје се под називима који подсећају на милосрђе, а очевидно је да су међу њима и деструктивне, психо и верске секте, које се баве магијом. На пример од двадесет пет хуманитарних организација које су деловале на Космету 1. октобра 1998 већина је подсећала на невладине организације настале

на основу „Тејвисток програма“, а неколико се, по називима, могло сврстати у секте: Међународни корпус милосрђа, Адвентистичка агенција за развој и помоћ, Међународна светска визија, католичка спасилачка служба, Помоћ норвешке цркве итд.

Посебно је опасан утицај на кору великог мозга, при чему се поред „испирања мозга“ примењују психосондирање, инактивирање и блокирање његовог рада. За ту врсту злоупотреба истражују се и различите фреквенције. Неке од њих могу да узрокују и смрт. Стога, то подсећа на врхунац тоталног, савршеног рата и његову кључну одлику - самоуништење људског рода. Џо Фејзер у напису „Научноистраживачка запажања о антиперсоналном оружју“ тврди да „инактиватор мозга у свом досадашњем облику може у потпуности да прекине активности мозга миша, пацова или свиње, и то за 150 ms, дозвољавајући независно одређивање количине неутротрансмитера од једног mg у одређеној зони мозга. Они су биохемијски електрификациони систем мозга, суштина меморије, интелигенције, креативности и расположења. Без њих би се светла у мозгу угасила.“

Како људи постају малодушни

Да би се схватила опасност од наведених истраживачких пројеката, треба се подсетити на опсег фреквенција у оквиру којег се може утицати на мозак и изазвати промена његових различитих психолошких и умних стања. Наиме, као што је речено, на мозак активно утичу сва зрачења у опсегу од 0,5 до 500 херца, а најделотворнија су зрачења до 50 херца. Бета таласи (13-30) Hz утичу на тзв. бета стања мозга, односно нормално дневно будно стање; алфа таласи (8-12) Hz на стање спокоја и потпуне опуштености; тета таласи (4-7) Hz на стање посланости (полусан, дремеж), делта таласи (1-3) Hz утичу на мозак у стању дубоког сна. Др Велимир Абрамовић је још 6. Априла 1995. Године, у интервјуу за часопис „Шесто чуло“ под насловом „Београд нови Јерусалим“, рекао: Постоје фреквенције које мењају расположење људи али се њихова модулација држи у тајности. Примера ради, фреквенција од два до три херца изазива малодушност, посланост и енергија, а 11 до 13 херца осећање прилива енергије, агресивност и повећање радне способности. Уређаји за евентуални електронски рат на том принципу могу емитовањем различитих фреквенција да онеспосабе противника“.

На Калифорнији универзитету, у пројекту „Пандора“ којим је руководио др Ед и Рос, доказано је да је могуће жртву довести до лудила ремећењем функција мозга звучним (говорним) сигнаlima. Импулсна учесталост током експеримента је посебно модулисањем сведена на подручје између шест и 20 херца. Резултати истраживања Едија Роса поклопили су се са резултатима истраживања другог, такође познатог, америчког научника Карла Ф. Блекмена из Удружења за циркуларну психологију. Закључили су, притом, да се оптимална стимулација мозга може постићи нискофреквентним гепатогеним зрачењем од 16 херца.

Магичари већином користе поделу људског организма на пет „тела“ (физичко, етерско, астрално, холографско и духовно). Према тој подели холограмско тело је

Како се помера центар светске моћи
од 20. до 21. века

ОД ЕВРОПЕ КА АЗИЈИ

сачињено од мисли, а у духовном (менталном) телу основни садржај је - свест. Зато је изузетно важно, тврде поједини заговорници „тајних наука“, да се зна да свака врста зрачења неутралише, оштећује или уништава холограмско тело. Обилна исхрана и исхрана са неодговарајућим мастима, такође, нарушавају холограмско тело. Шљака у ћелијама (све оно што здравој ћелији не припада) изобличава холограм. Осим тога хрономи утичу на холограм. Реч је о честицама које се крећу брзином већом 150 до 170 пута од брзине светлости, а налазе се у хроналном пољу. Те честице носе информацију о објекту који их је емитовао. Постоји природно и одбрана организма. На пример, проклијала пшеница уравнотежава цео организам, а сан сажима холографско тело.

Дошло се и до вештачког мозга

Према једном, у јавности познатом досијеу Пентагона, већ је направљено електромагнетно оружје које чине један електронски уређај посебне врсте и „вештачки мозак“ способан за пренос мисли, утицај на осећања и контролу мишића. Сlike, чак снови, могу да се усмере ка субјекту (објекту) напада. Људски или кибернетички контролори, могу да изазову телепатско преобличавање мисли, истовремено усађујући жртвама информације, као што су: с посебном намером уобличене наредбе, пробране емоције, визуелна привиђања и измене стварних чулних запажања. Последице електромагнетног деловања на мозак су најчешће и поремећаји краткорочног и дугорочног памћења, главобоље, умор, несаница, црвенило коже, узнемиреност и „зујање“ у глави, праћено високим тонским завијањем. Промене у понашању жртве обухватају настрани, наметнуте мисли, продужено време за реакције, панику, страх, стрепњу, конфузију, збуњеност, хиперактивност, осећање кривице, вртоглавицу, бес, премор, трзање, мучнину и др.

Техничке и технолошке методе које омогућавају више знања о магичној вези човека и космоса непрестано се усавршавају. У експериментима је доказано да сигнали до екстрасенса пристижу из бездана или из дубоких ДНК записа, односно из претходних инкарнација. Дакле, из макро космоса или микро космоса. У трагању за новим медицинским методама у области измене свести, руски научник проф. др Игор Смирнов креирао је технологију психосондаже, која се користи уместо хипнозе, као врста детектора лажи (мозак не зна и не може да лаже).

Доказао је да је свест могуће променити инструментима, заменом негативних информација позитивним - преслагањем постојећих информација по истом принципу како се преслажу дечије лево коцкице. На тај начин се уклањају тзв. доминанте: фиксације, заблуде, предрасуде, умишљеност, зависност, илузије, трауме... На пример, информацију која приличи хипохондру да је болестан могуће је заменити информацијом да је здрав. Непосредно пред своју смрт професор Смирнов је признао да је конструисао најопасније оружје: апарат за контролисану промену личности. То је свакако најубојитије оружје у сфери психотропног и психотроног рата.

(Наставља се)

У 21. веку редослед центра моћи мења се у корист Азије која постаје будућност, док је Америка својим унутрашњим проблемима, протестима и сукобима постаје садашњост времена у коме живимо и радимо. На улазу у 20. век Европа је била неоспорни центар света, центар индустријске револуције и научних достигнућа, који су европским силама давали одлучујући утицај на дешавања у свету. Први и Други светски рат са свим страхотама, разарањима и огромним жртвама дешавали су се на тлу Европе, где се решавала судбина Старог континента.

Азија је у том периоду, упркос својој славној прошлости, била потиснута. Кина, Индија и велики део Блиског истока налазио се под колонијално влашћу. Азија је била под теретом своје историје и није имала снаге и утицаја да обликује савремени свет и да битније утиче на догађања у свету. Сједињене Америчке Државе су представљале нову светску силу у експанзији. Младу нацију красили су демографски фактор, експанзија технологија и индустрије. После Другог светског рата Америка излази као најјача војна, економска и финансијска сила у свету.

Улазак у 21. век донео је обрт у досадашњој расподели утицаја и моћи. Европа се суочава са старењем становништва, приливом миграната, спорим економским растом и енергетском зависношћу од Русије. Европска унија, због економских потреба све је слабија у геополитичком одлучивању. Све више делује као савез који жели да чува достигнућа прошлости, а не као савез који жели активно да обликује будућност света.

Америка у 21. веку остаје центар садашњих дешавања. Њена војна моћ, доминација долара и водећа примена савремених технологија и даље су присутне у свету. Али унутрашње политичке поделе и протести грађана

ограничавају САД да и даље воде напредак света у будућност. Америка данас више управља постојећим системом него што ствара нови. Често из САД видимо огорчење и незадовољство грађана на стање у земљи.

Азија са друге стране све више преузима улогу у обликовању будућности света. Кина, Индија и друге земље Азије све више бележе демографски и економски раст са огромним улагањима у образовање и технологије. Тамо се планирање одвија у деценијама у будућности, а не у кратким политичким циклусима. То дугорочно и перспективно чини Азију кључним кандидатом за обликовање будућности света који долази. Потврда су и недавним дешавањима, када су Премијери Канаде, Енглеске и Европске Уније, постили Кину и Индију, где су постигли споразуме о трговинској и привредној сарадњи. То је показатељ окретања остатка света ка Азији, где се види нова будућност света с обзиром на економски и технолошки напредак који се тамо бележи.

Важно је нагласити да ова подела на прошлост, садашњост и будућност није пророчанство, већ реална анализа стања и многих показатеља који обликују кретања и промене у свету. Ипак, историјски образац је јасан, центар светске енергије се помера од европске империје, преко америчке хегемоније ка азијском веку који се тек обликује. Разумевање тог процеса важно је не само за велике силе, већ и за мале државе, каква је Србија, које у тим дешавањима мора наћи своје место. Зато морамо закључити да 21. век неће бити копија 20. века, већ сасвим нова епоха у којој се стара правила превазилазе, а нова стварају и у пракси примењују.

Драган Паскаш,
генерал у пензији

Војногеографски институт, стуб војне геодезије и научне прецизности

ВЕК И ПО У СЛУЖБИ ОДБРАНЕ

Данас Војногеографски институт делује у оквиру Министарства одбране и Војске Србије, обезбеђујући геопросторне податке неопходне за одбрану земље, али и за деловање у ванредним ситуацијама, цивилно-војној сарадњи и подршку другим државним органима. Његови производи користе се и у међународним пројектима и на заједничким вежбама.

Место где настају карте

Војногеографски институт „Генерал Стеван Бошковић“ ове године обележава 150 година постојања, чиме се сврстава међу најстарије и најзначајније стручне институције у систему одбране Србије. Основан је 1876. године, Институт је кроз век и по постао неизоставан ослонац државне безбедности, војног планирања и укупног просторног развоја.

У времену настанка модерне српске државе, прецизно познавање територије представљало је стратешку предност. Прве топографске и геодетске карте, израђене у Војногеографском институту, коришћене су не само за војне потребе већ и за изградњу путеве железнице и административно уређење земље. Током балканских ратова и Првог светског рата, картографски материјал Института имао је непосредан оперативни значај на ратишту.

Између два светска рата, нарочито након 1945. године, Институт се развијао у централну картографску установу тадашње државе. Увођење фотограметрије, ваздушног снимања и касније дигиталних технологија омогућио је израду све прецизнијих и сло-

женијих просторних података. Тај технолошки континуитет сачуван је и савременом добу, кроз примену географских информационих система и дигиталних геопросторних база.

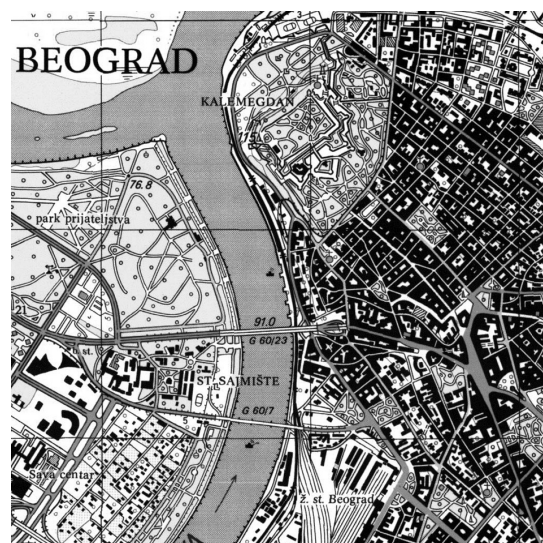
Име које носи Институт симбол је традиције. Генерал Стеван Бошковић, редован члан САНУ од 1955. године, сматра се једним од утемељивача војне геодезије у Србији, а његово наслеђе и данас представља професионални стандард у раду, тачност, поузданост и статешку одговорност.

Данас Војногеографски институт делује у оквиру Министарства одбране и Војске Србије, обезбеђујући геопросторне податке неопходне за одбрану земље, али и за деловање у ванредним ситуацијама, цивилно-војној сарадњи и подршку другим државним органима. Његови производи користе се и у међународним пројектима и на заједничким вежбама.

Јубилеј 150 година Војногеографског института „Генерал Стеван Бошковић“ обележен је свечаном академијом у Београдском драмском позоришту. Заменик директора Војно-

Зграда у којој је смештен ВГИ

Исечак топографске карте Београда

географског института „Генерал Стеван Бошковић“ пуковник доцент доктор Радоје Банковић дипл. инжењер одржао је пригодну беседу у којој је поред свих резултата изнео и визију будућих задатака и обавеза Војногеографског института. После говора председника САНУ академика Зорана Кнежевића, у извођењу глумца БДП, уз музичку пратњу уметничког ансамбла МО Станислав Бинички, приказан је пут кроз временску димензију, 15 деценија постојања Института и на оригиналан начин промовисао геодетску службу.

Обележавање 150 година постојања није само јубилеј већ и подсећање на стратешку важност геопросторних знања у 21. веку. У времену када су прецизни подаци о простору кључни за безбедност, економију и заштиту животне средине. Војногеографски институт „Генерал Стеван Бошковић“ остаје један од стубова институционалног и технолошког континуитета државе Србије.

Драган Паскаш,
генерал у пензији

Све што сам имао да кажем рекао сам у књизи. Небојшу сам упознао 1994. у Школи националне одбране, кад сам прешао из Генералштабне школе. Павковић је био начелник Катедре оператике. После месец дана отишао је на Косово и Метохију, а ја постао заменик начелника класе. Мислим да сам у наредних шест генерација постигао оно што сам желео: поносан сам на своје слушаоце, казао је Бошко Антић.

Када сам са слушаоцима ШНО прешао Мердаре раширених руку дочекао нас Павковић и све нас пољубио. На једној од положаја приђем војнику и питам га како му је. Одговара са му је одлично, а и како би било када их, како рече, Лаза и Павке свакога дана обилазе. Стигнемо потом у Ђаковицу а слушаоци кажу команданту Павковићу да их зове ако буде затребало и да ће доћи. Кроз месец дана смо сви отишли у рат.

Дуго радио на рукопису

Две и по године уређивао сам Павковићев ратни дневник. Кад сам рекао министру Вулину да је срамота да Павковић тражи издавача, рекао је да чим се врати у Београд покренуће едицију „Ратник“. Мало ко зна како је дошло до ове књиге. На рукопису који промовишемо данас радио сам после смрти мојега сина. Павковић ме је стално подстицао да истрајем. Дан пре него што ће сазнати да ће бити пуштен из затвора рукопис је завршен. Поручио ми је „Брате много ти хвала што си ми подигао споменик“. Сматрам да би ова књига требало да буде основна литература у Војној академији. Трпало је да се промовише пред кадетима у ВА. Све сам радио сам уз велику помоћ пуковника Јевтића. Мислим да је неко удружење требало да стане уз овај пројекат“, рекао је Антић.

Промоција је одржана у Српском културном центру „Ђирилица“. У име те институције присутне је поздравео Милорад Ђошић. Он је рекао да је две књиге аутора пуковника Миодрага Јефтића „Нераскидива карика“ објавила управо ова издавачка кућа.

Присутнима се потом обратио генерал у пензији Лука Кастратовић, иначе председник Клуба генерала и адмирала Србије. Он је члановима породице генерал Павковића уручио две медаље.

„Били смо веома блиски. Клуб генерала и адмирала Србије упутио је писмо са молбом да се Павковић пребаца на ВМА на лечење. Уважили су молбу, али су га пребацили тек када су били сигурно да не може да преживи. Иза генерала Павковића је обимно штиво које је он написао поводом агресије НАТО-а на СРЈ:

„Радован Томановић, генерал-потпуковник у пензији рекао је да је усхићен и почастован што може да исказе мишљење и стане иза дела фото-монографије „Генерал-пуковник Небојша Павковић, легендарни командант Треће армије“, аутора контраадмирала Бопка Антића.

Животопис великог команданта

„Наслов сугерише, да је реч о животопису, о животном и професионалном путу од рођења до боравка у злогласној апсани, коју је Запад смислио и сместио у Хаг, холандску престоницу и град седиштем Међународног суда правде. Какве ли иро-

Промоција књиге „Легендарни командант Треће армије“ **ХЕРОЈ НАШЕ ОДБРАНЕ**

Генерал-пуковник Небојша Павковић цео живот посветио је зачању одбране наше земље, а током 1999. године био је на челу Треће армије која је бранила Косово и Метохију. Аутор књиге адмирал бошко Антић је дело утемељио на евидентним чињеницама, доказима, документима, фотографијама, казивањима и виђењима.

није и истовремено симболике. Значи и апсана која је била у надлежности тог другог привременог Трибунала у Хагу, створен за суђење актерима у Југославији, има да буде озрачена правдољубљивошћу која избија из тог Међународног суда правде. Наравно, то је ординарна заблуда. Нити је то био суд од некакве правде, нити је та апсана била предворје у којем њени становници очекују извршење правде. Она је у пуном смислу била мучилиште, истина, без директног физичког злостављања. Злостављања је било и то оног који мучи дугу и разум, а то је знатно теже поднети од било каквог физичког злостављања. Додуше, адмирал Бошко Антић у својој фото-монографији истиче да је Небојша је као војник био припремљен на све недаће, па и неправду која га је задешила од времена када је допао тог затво-

ра, када је издржавао казну у Финској у затвору Килмакоски, па до повратка у отаџбину на лечење у Војномедицинској академији и одлазак у вечност.

Вратимо се жанру овог дела. Као животопис он има фотографски и монографски садржај, тако да се убраја у научно дело и осмишљена је да постоји сама за себе. Она је научно заснована јер представља биографију генерала Павковића као скуп његовог живота и војничке каријере на идеалан начин, одабраним фотографијама и веома прикладним текстом.

Милош Ђошан командант ракетне бригаде АРЈ ПВО, казао је да му је част да говори о великом команданту и о књизи наставника Бошка.

„Лако је писати књигу ако имаш о коме да пишеш. Једна слика може да замени 1.000 речи. Као што народни песник почи-

ње књигу о Страхинића бану, херој, људина и борац, писац, сликар и човек на кога можеш увек да се позовеш.

Велики јунак и велики човек сведочи о томе како је живео. Мој славни командант остао је сужањ на туђој земљи. Достојанствено је подносио сужањске дане. Родила га мајка да буде војник и херој. Имао сам срећу и несрећу да га упознам и у једној и у другој улози. Као команданта многи га познају.

Ратник уместо учитеља

У времену када сам као сведок одбране био у Хагу рече ми председник Милошевић: „У просторије до мене је Павковић, велики јунак и велики човек. У војној каријери постигао је много тога: командант Треће армије и НГШ. Остао је сужањ у туђој земљи. Достојанствено је подносио своје сужањске дане“.

Миодраг Јевтић је рекао да у овој сали толико има знаменитих људи који познају Небојшу, толико официра са ратишта и генерала који су обликовали војску. Један од најстаријих најдуготрајних пријатеља је адмирал Бошко Антић. Имали су висок степен међусобног поверења.

„Генерал је завршио учитељску школу. Кренуо је очевим стопама. Разговарајући о Павковићу питао сам Гордану Наумовић, професорку из Крушевца шта је било боље за Небојшу: да буде учитељ или војсковођа, За њега лично учитељ било би боље да је био учитељ, а за Државу да буде војник, одговорила је.

Све службене оцене биле су му „одличан“. Знате када дође потпоручник у јединицу дамо му обично 4,48, зашто што је млад. Код њега све оцене биле су одличан. Ванредно унапређиван пет пута. Одликован је са 15 домаћих и иностраних одликовања а добитник је 23 других признања. Пред њим се 1991. године предала хрватска војска у Митници.

Које су битне одлуке којима се он поноси. 1998. био је командант ПРК сви знате да је 1998. била тежа од ратне 1999. године. Комуникације су биле Блокиране. Инсистирао је код председника државе и НГШ да дозволе употребу војске. Успео је да му државни врх одобри да сломе шиптарску офанзиву. Сломио је шиптарску побуну 1999.

Наша војска није изгубила рат. Није дошло до заробљавања официра војске. Није потписан акт о капитулацији. Војска је изашла у парадном поретку. Павковић је био против напуштања Космета. Милошевић му је одговорио да војска може још да издржи, али да Србија виш не може.

Стратег маскирање најмање два положаја, па лажни положај. Кад авион узлети не зна који му је задатак а онда у лету добије тачне координате циља. Наши из ЕИ и ПЕД су пратили и реаговали јављајући јединицама. НАТО је гађао у празно. Лажне мете свугде било око 3.000, а погођено је 2.500.

Џејми Шеј је говорио је да је на Косову и Метохији погођено 186 тенкова, а сушта је истина да их је било само 13, од чега је авијација погодила 6, а Шиптари 7.

3. Пешић

Језик наш насушни ДОЋИТЕ НАМ У ПОЛА ОСАМНАЕСТ

Пре неколико дана, у реду на каси у „Универекспору“ разговарају два пензионера и не могу да се сложе око тога како се исправније исказује поподневно и вечерње време. Ако се може рећи „пола шест“ или „петнаест до девет“, зашто се не би могло рећи „пола осамнаест“ или „петнаест до двадесет један“?

Питање је озбиљније него што то у први мах изгледа, јер се везује за историју језика и однос између званичног и свакодневног изражавања. Нажалост, не знамо како су наши давни преци у средњем веку и касније, исказивали доба дана, јер направе за снимање звука још нису постојале, а писци се нису трудили да забележе свакодневни говор. Сигурно је само то, да је људима у прво време подела на дванаест сати била сасвим довољна. Потом су почели да мере и мање делове сата, и то не само од изласка до заласка сунца, него и ноћу, па им је уместо 12 сати затребало 24. Часовници са бројчаником и данас су подељени само на 12 делова, а у англисаксонском свету никада није прихваћено нумерисање од 13 навише него се уз број додају ознаке А.М. (лат. ante meridiem = пре подне), односно Р.М. (лат. post meridiem = после подне).

Код нас, од осамнаестог века па надаље, сат се делио под немачким, односно аустријским утицајем. Зато и данас кажемо, пола шест, по немачком *halb sechs*, иако су

некладашњи језички чистунци то осуђивали као германизам и захтевали да се каже „пет и по“. Својевремено се ишло и даље, па је за четврт сата коришћена реч *фртаљ* (од немачког *Viertel*). Све доскора, нарочито у Војводини, на питање „колико је сати“, могли су се чути одговори, као „фртаљ шест“ (што не значи ни четврт до шест, нити шест и четврт, него пет и четврт, тј. „једна четвртина од шестог сата“) и „Три фртаља шест“ (= петнаест до седам). Такви изрази данас су застарели, али израз „пола шест“ дефинитивно је усвојен.

У разговору, као и при гледању у часовник, свакако нам је лакше да минуте бројимо у односу на најближи сат или његову половину, па тако кажемо „два и десет“, „пет до пола три“, „пет до три“ и слично. Мада нисмо као Енглези, подела на 24 сата и код нас је строго званична, везана за писани језик и за дигиталне часовнике а не за говор (ниједан младић неће рећи девојци „Да се нађемо у двадесет један сат.“ него „Да се нађемо у девет“.). Зато у тој подели важи само један, математички начин означавања, број сати плус број минута, дакле 2.10; 2.25; 2.55, односно 14.10; 14.25; 14.55.

Здравко Зељковић

Обележено пола века од почетка
школовања 32. класе ТВА КоВ

ЕВОЦИРАЊЕ УСПОМЕНА ИЗ ПИТОМАЧКИХ ДАНА

Припадници 23. класе Техничке војне академије Копнене војске ЈНА, данас добродржећи пензионери, како сами кажу у најбољим годинама, сусретом крајем минуле године обележили су 50 година од почетка школовања у загребачком Техничком школском центру КоВ, потоњем ТШЦ КоВ „Генерал армије Иван Гошњак“, односно Центру војнотехничких школа КоВ ЈНА „Генерал армије Иван Гошњак“.

Традиционални скуп, осми по реду након окончања школовања ове генерације официра техничке и саобраћајне службе, била је и прилика да се учесници, некадашњи питомци са једним од својих најмлађих командира у класи, подсети на дане, давне 1975. Године, када су свршени тек средњошколци – гимназијалци или пак они који су похађали стручне техничке школе, пуни ентузијазма и младалачког елана, али и узбуђења и дозом стрепње крочили у објекте раније поменутог ТШЦ-а и започели своје образовање и оспособљавање за тежак, одговоран и, изнад свега, частан животни позив официра наше војске. Вишесатно дружење искоришћено је и за евоцирање успомена на згоде и неприлике кроз које су пролазили током петогодишњег школовања, беспштедне борбе са обимним и захтевним наставним градивом, те посебним, практично-примењеним облицима оспособљавања циљу овладавања и вештинама карактеристичним за официрски позив. Јер, пут до стицања стручног звања дипломираног инжењера, као и потпоручничких и поручничких звездица није био нимало лаган.

Подсећања ради, почетком октобра те, 1975. године минулог века, је 196

младића одабраних из свих република и аутономних покрајина тадашње заједничке нам државе СФР Југославије, распоређених у смерове: (1) – мотори и моторна возила, (2) – наоружање, (3) – електроника, (4) – ракетни, (5) – пиротехнологија и (6) – саобраћајни, кренуло на пут остварења својих планова и дечачких снова. После четири и по, односно пет година (9 или 10 семестара) на пригодним свечаности одржаним у марту, јулу и септембру 1980. године у чинове потпоручника и поручника Техничке и Саобраћајне службе промовисано 165 стручњака и официра спремних да се у потпуности посвете реализацији бројних задатака техничког и саобраћајног обезбеђења у јединицама и установама у којима су и започели своје старешинске каријере, професионалну војну службу. Таква очекивања њихових наставника и старешина су темељена на врло добром просечном успеху постигнутом током петогодишњег школовања и изузетним карактеристикама с којима су испраћени у живот са загребачког Черномерца. У прилог изнетом ваља истаћи да се ова генерација, 23. класа, убраја међу најуспешније (више од 84 одсто уписаних је завршило школовање), ако не и најбољу, генерације „техничара“ и „саобраћајаца“ школованих у ТВА, односно Војнотехничкој академији у њеном постојању (до 2006. године). Данас се, официри ТСл и СбСл, као и осталих логистичких служби Војске Србије, школују у јединственој Војној академији, чланици Универзитета одбране, формираног 2006, у три акредитована студијска програма Департамента техничко-технолошких и природно-математичких наука ове висо-

кошколске образовне и научно-истраживачке установе.

Мирослав Јаковљевић, потпуковник ТСл у пензији, аниматор, иницијатор, организатор и „главни кривац“ за ово и сва ранија окупљања класе, одали пошту преминулим друговима – „класићима“, међу којима је и мајор ТСл Милан Тепић, последњи народни херој Југославије, старешинама и наставницима.

Пригодним словом слављеницима се обратио и потпуковник ТСл у пензији Јосип Новак, командир са најдужим, четворогодишњим стажом у 23. класи. Поред „златног јубилеја“ који обележавају он им је честитао и 45-годишњицу успешног завршетка школовања.

„Искрено ме радује што настављате, не прекидате и истрајавате на традицији окупљања и дружења започету 1990. године у Загребу, када сте, једини пут у мјесту свог школовања, обележили 10-годишњицу завршетка школовања и ступања у професионалну војну службу ЈНА, узданице оружаних снага тадашње СФР Југославије“, рекао је, додајући. „Ваша упорност да се окупљањем и дружењем подсећате на дане студирања, највероватније, најлепше и најбезбрижније тренутке живота, као и касније догађаје који су вас, и све нас, касније снашли и у служби и животу, личном и породичном, заслужује свако признање и добар је пример да се и остале генерације-класе угледају на вас. Посебно задовољство представља могућност да констатујем и истакнем чињеницу да смо сви ми успели пребродити све изазове и тешкоће, и у највећем броју, остварити своје планове и жеље на професионалном, стручном, патриотском, моралном пољу... Речју, били сте, и остали доследни, високи професионалци и надасве људи, у правом смислу те речи. Желим да вас (нас) у предстојећим данима, месецима и годинама здравље добро служи и да живљене буде испуњено

Скуп „класића“ одржан је у новобеоградском ресторану „Дрен“, у изузетно пријатном амбијенту и атмосфери које ће, засигурно, стати у трајном сећању учесника и својеврсни позив да се они, али и преостали, који су из различитих разлога одсуствовали, прикључе наредним дружењима и обележавањима значајних датума, годишњица.

J. H.

Датуми за памћење

ЗАЧЕЦИ НАШЕГ ВОЈНОГ САНИТЕТА

Један од најзначајнијих датума у развоју ратног санитета био је, 2. март 1844, када је уредбом коју је потписао кнез Александар Карађорђевић формирана Централна војна болница. Имала је 120 болесничких места, а налазила се на простору где се сада налази Трећа београдска гимназија. Тај датум је узет за Дан ВМА са великим осећањем поноса.

Централна војна болница на Палилули

У Првом и Другом српском устанку, поред великог броја погинулих било је доста рањених и оболелих устаника. Њих лече народни лекари са применом традиционалне, искуствене етномедицине. Били су то емпирици по разним профилима основног знања из медицине, а радили су као ранари, видари, травари итд.

- Први устав Србије из 1835. године (Сретењски устав), између осталог прописује организацију санитетске службе у војсци.

- Већ следеће, 1836. године, формирана се прва војна болница у београдској Савамали, код садашњег хотела „Бристол“.

- Устав из 1838. одређује да о војном санитету управља Министарство унутрашњих дела, са обзиром на то да Србија тада није имала право на војно министарство због полувазалних односа са Турском.

- Године 1839. у Главном штабу војске отворено је место „штабсдоктора“, на које је постављен др Е. Линденмаур.

- Године 1840. отворена је гарнизонска болница у Пожаревцу, а њен управник је био др Максим Николић Мишковићев.

- Године 1842. први војни лекари положили су заклетву која је садржавала све елементе класичне Хипократове заклетве:

„Ја... заклињем се Богом живим и светом Троицом да ћу дужност званија мога совестно, точно и ревностно и верно отправљати, с болним војницима човечно поступити, и по могућству сила моих о њиовом здрављу бринути се, на правителствену Апатоку и лекове да се не арче мотрити, и све што би се на пагубу правителства клонило, не само избегавати, но ако би што таково приметио претпостављеној ми власти званично доставити; да ћу као Штабс-Доктор (или Штабс-Хирург) Устав чувати и набљудавати, Његовој Светости Господару и Књазу Србском Александру Карађорђевићу у свима одношењима оснивајући се на Уставу земаљском веран бити, и све оно чинити што би напредак и благостање Правителства узвисинити могло, да ћу предпостављене ми власти земаљске почитовати и њима покоравати се, и к достигнућу согласја, мира и законског поретка садејствовати и као што ово све чинио будем, тако ме Бог помогао и све свети.Амин.“

- Први „Лекарски правилник за преглед регрута“ израдио је 1845. др Јован Стејић, који је имао звање „штабсдоктора“.

- Један од најзначајнијих датума у развоју ратног санитета био је, 2. март 1844, када је уредбом коју је потписао кнез Александар Карађорђевић формирана Централна војна болница.

Имала је 120 болесничких места, а налазила се на простору где се сада налази Трећа београдска гимназија. Тај датум је узет за Дан ВМА са великим осећањем поноса.

- Од 10. марта 1850. војни санитет се одређује да буде у надлежности Главног војног штаба. Цивилни санитет је и даље остао у надлежности Министарства унутрашњих дела.

- Године 1861. одобрен је први годишњи буџет војног санитета у своти од 6.430 талира. У евиденцији је било пет војних лекара и пет војних апотекара. Године 1862. израђен је први правилник за регрутовање и за устројство војних апотека. Створен је апотекарски депо (складиште) у Београду као и две апотеке, једна у Београду, а друга у Крагујевцу.

- Већ 1863. излази прва војна фармакопеја, те Закон о инвалидском фонду.

- Законом од 29. јануара 1875. војни лекари, ветеринари и апотекари постали су санитетски официри са одговарајућим чиновима. Тада је у војсци било 19 лекара, пет лекарских помоћника и пет апотекара. Постојала су четири гарнизона, а сваки гарнизон је имао малу војну болницу.

- У ослободилачким ратовима српског народа, 1876-1878, Централна војна болница одиграла је значајну улогу у лечењу рањеника и болесника.

- Године 1901. почиње да ради прва војносанитетска школа, која је радила до 1912, а школовала је средњемедицински кадар у трајању од три године.

- Централна војна болница се 1904. сели у простор западног Врачара и добија назив Дунавска стална војна болница. Ускоро се завршава градња тада најмодерније болнице на Балкану, која је отворена 1. новембра 1909. под називом Општа војна болница. Имала је 400 болесничких постеља са шест одељења: унутрашње, хируршко, кожно-венерично, ларинголошко, очно и зубну станицу. Кадар те болнице је био основ за рад санитетске службе у ратовима 1912-1918. године.

- Простор Опште војне болнице и њен кадар представљали су темељ за отварање Медицинског факултета 1920. године.

- Од 1922. Општа војна болница добија назив Стална војна болница Прве армијске области, а од 1930. поново мења назив у Главну војну болницу, која има 780 болесничких постеља.

- На прослави 15-годишњице Медицинског факултета јавно је речено да без помоћи и разумевања лекара Главне војне болнице не би било ни Медицинског факултета.

- У време Народноослободилачког рата 1941-1945. велики део кадра Главне војне болнице био је носилац пожртвовања при лечењу рањеника и болесника.

- Из Главне војне болнице формира се 1950. године Војномедицинска академија која и данас представља главни ослонац у раду војног санитета.

Прим. др **Г. Шћепановић**,
пук. у пензији

После балканских ратова, док се аустроугарско ваздухопловство свестрано припремало за рат, српско ваздухопловство је после великих напора и губитака било потпуно неактивно. Пред почетак Првог светског рата српско ваздухопловство је располагало са четири авиона и два балона.

Ваздухоплови су били у лошем стању, а пилоти ван тренаже. По објављеној мобилизацији 25. јуна, Аеропланска ескадра у Нишу била је спремна за седам дана, а Балонско одељење за дванаест дана. Свесно лошег стања у ваздухопловству, Министарство војно и Влада предузимали су хитне мере, да у савезничким земљама Француској и Русији, набаве авионе и добију искусне пилоте. Међутим, набавка је ишла веома споро јер су ваздухопловни капацитети тих земаља били ангажовани за сопствене потребе. Тако се српска војска морала у првих девет месеци ослонити на сопствене, скромне ваздухопловне снаге. Према првобитној идеји Врховне команде Српске војске, ваздухопловство је требало да обезбеди извиђање фронта према Аустроугарској. Због малих снага, тежиште је изражено према Дрини у зони Треће српске армије. Са тим циљем Ваздухопловна команда је пребазирана из Ниша у Ваљево и препотчињена команданту Треће армије. У том периоду вршени су извиђачки летови који су имали велики значај за наредна дејства српске војске.

Осујетили правац главног напада

Подацима добијеним извиђањем из ваздуха откривено је са сигурношћу да ће главни напад аустроугарских снага бити преко горњег тока Дрине.

Извиђачки летови српке авијације (извиђање прелаза преко Дрине) знатно су допринели величанственим победама Српске војске на Церу и Колубари.

У почетном периоду Првог светског рата аустроугарско ваздухопловство је остварило потпуно превласт у ваздушном простору, што му је омогућавало да извиђа у дубину територије и бомбардује српске положаје, па и градове.

После великих успеха Српске војске крајем 1914. године и ослобођења Београда 15. децембра те године, приступило се, уз помоћ Француске, јачању српског ваздухопловства. Француска влада послала је у Србију комплетну аеропланску ескадрилу, попуњену најбољим пилотима, извиђачима, механичарима, фотографима и другим специјалистима. Ескадрила је укrcана на брод и пошла из Марсеја 3. марта 1915. године и преко Солуна је пребачена у Ниш 15. марта, а затим је летачки део продужио за Београд, а технички за Смедеревску Паланку.

Француска ескадрила је била потчињена Врховној команди Српске војске и била је одговорна за зону фронта од Смедерева до Лознице, са зоном даљег извиђања до линије: Алибунар - Сланкамен - Нови Сад - Бачка Паланка - Бијељина - Лозница. Српска Аеропланска ескадра налазила се на аеродрому код Пожаревца и била је одговорна за зону фронта од Смедерева до Голубца, са зоном даљег извиђања до линије: Петрово Село - Вршац - Бела Црква - Голубац. У априлу 1915. године српска Аеропланска ескадра добила је од Француза два авиона типа блерио. На једном од њих је уграђен пешадијски митраљез и то је био први српски наоружани авион, прозван олуж.

Из историје ваздушног осматрања, јављања и навођења

ЈАЧАЊЕ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

Извиђачки летови српке авијације (извиђање прелаза преко Дрине) знатно су допринели величанственим победама Српске војске на Церу и Колубари

Превласт у ваздушном простору

Задачи које је Врховна команда Српске војске поставила јединицама ваздухопловства били су: да извиђа непријатељску територију из ваздуха, с циљем откривања распореда и покрета трупа; да дејствује по аустроугарским речним бродовима на Дунаву; да води борбу за превласт у ваздушном простору дејством по непријатељским ваздухопловима у ваздуху и на аеродромима базирања; да бомбардује непријатељске објекте и трупе. Већ из тога се учача потреба за осматрањем ваздушног простора не само ради заштите наших трупа од дејстава из ваздуха већ и за усмеравање наших ваздухоплова на непријатељске у борби за превласт у ваздушном простору.

По Плану српског Генералштаба вршена су стална извиђања у дубину непријатељске територије, фотографска снимања дуж линије фронта и бомбардовања аустроугарских аеродрома и речних монитора на Дунаву. Уз честе ваздушне борбе, већ у првој половини 1915. године постигнута је превласт у ваздушном простору, али у складу са развојем ситуације на фронту и активност непријатељског ваздухопловства се повећавала, па је и Врховна команда Српске војске предузела мере за изградњу система противваздушне одбране. Због тога је побољшано маскирање јединица, а у Војнотехничком заводу у Крагујевцу неколико топова је прилагођено за гађање циљева у ваздуху и затим извршена обука послуга. На предлог француских пилота, ради успешног „гоњења непријатељских аероплана“ у мају се отпочело са успоставом визуелног система за осматрање ваздушног простора. Систем визуелног осматрања ваздушног простора је у почетку успостављан на нивоу договора између француских официра-пилота и команданата дивизија Српске војске.

Формирање сталних аеропланских станица

На основу дотадашњих искустава, Врховна команда Српске војске је својим наређењем Оп. бр. 15687 од 18. јуна (5. јуна по јулијанском календару) 1915. године наредила формирање сталних аеропланских сигналних станица на положајима Дринске дивизије другог позива, Тимочке и Комбиноване дивизије. Тако је, организовањем осматрања ваздушног простора као основе, почео да се успоставља систем противваздушне одбране у Српској војсци.

Тај датум је наредбом начелника Генералштаба ВЈ р. в. п. бр. 53 од 5. септембра 1914. године установљен као Дан јединица

ВОЈ у Војсци Југославије, а касније Војсци Србије.

Основни елементи визуелног осматрања ваздушног простора успостављени наредбом од 18. јуна биле су аеропланске сигналне станице.

Основна намена аеропланских сигналних станица била је да осматрају појаву аероплана, да сигнализирају о појави аероплана и да, за потребе пилота Српске војске, означе правац лета непријатељских аероплана.

Потреба за постављањем аеропланских сигналних станица најпре се јавила ради правовременог узбуњивања, подизања и усмеравања аероплана Српске војске, означавајући правац лета непријатељских аероплана („што успешније гоњење непријатељских аероплана“).

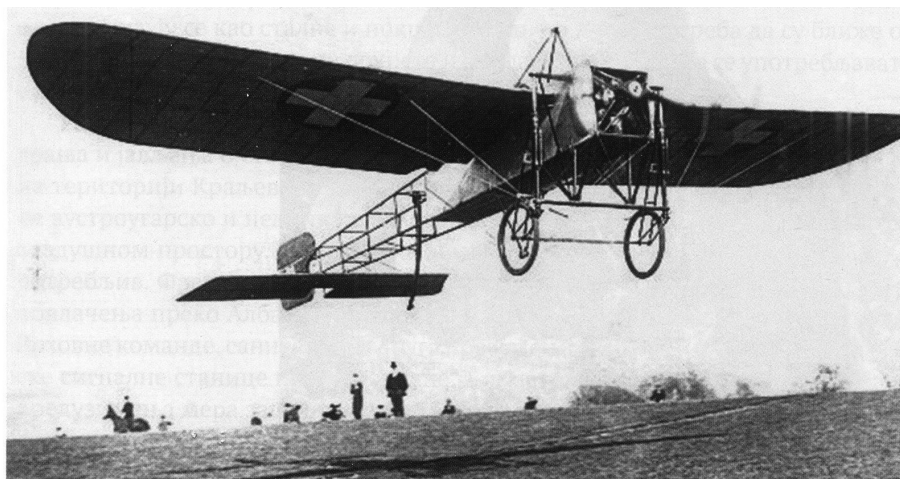
Због извиђачког и ватреног дејства непријатељских аероплана, сигналне станице су имале све већу улогу и за узбуњивање јединица Српске војске ради предузимања мера заштите од извиђања и ватреног дејства из ваздуха. Организовањем јединица противваздушне артиљерије у Српској војсци, сигналне станице добијају још значајнију улогу, па се организују у већем броју и у разноврснијим облицима.

Аеропланска сигнална станица није била прописана формацијом, већ су људство и

ОСНИВАЊЕ РОДА ВОЈ

Увођење ваздухоплова у састав оружаних снага и њихова употреба као борбеног средства утицала је на организацију војске, тактику и стратегију њене употребе. На самом почетку употребе војне авијације јавила се потреба да се, ради заштите од дејстава из ваздуха и неутралисања противничких ваздухоплова, организује осматрање ваздушног простора. Другим речима, дејства из ваздуха изазвала су организацију противваздушне заштите (ПВЗ) и противваздушне одбране (ПВО). Да би се уопште пришло организовању ПВЗ и ПВО, требало је прво уочити ваздухоплов и о томе обавестити своје снаге, односно требало је организовати непрекидно осматрање ваздушног простора и правовремено обавештавати о ситуацији у ваздуху. Та чињеница је постала и остала основна законитост у организацији ПВЗ и ПВО у свим досадашњим ратовима.

Потреба за организовањем осматрањем ваздушног простора у нашој војсци поклапа се са појавом војне авијације

средства одређивани по наређењу команданта дивизије из одређених јединица и по наређеном критеријуму.

Опрема сигналне станице

Свака аеропланска станица имала је командира, три редова-сигналисте који су разапињали сигнално платно и двојицу телефониста. Из тог, а и осталих наређења команданата дивизија, видљиво је да се велика пажња посвећује избору командира станице, који мора бити опште и војнички образован. Зависно од размештаја станице у борбеном распореду, у састав станице по потреби се одређују и два коњичка ордонанса за одржавање везе до најближе телефонске станице или надређене команде.

Сигнална станица треба да има следећи прибор:

1. два сигнална бела платна дужине 5 м, ширине 1 м. На крајевима ужих страна платна прикуцане су дашчице (летвице), ради лакшег руковања при постављању;
2. бусолу за означавање правца;
3. секцију топографске карте терена размере 1:75.000. Картом се служи командир станице. Пожељно је да командир станице има са собом и ручни часовник;
4. двоглед - по могућности;
5. прибор за јављање команди пука о пролазу противничких аероплана (телефон, прибор за писање телеграма);
6. тачно обележје за распознавање сопствених аероплана од непријатељских (слике аероплана и сл.);
7. прислушна справа - уведена у опрему појединих сигналних станица.

Станице се постављају тако да се платно за обележавање правца лета аероплана може угледати не само када аероплани буду летели изнад те тачке, него још и у страну од ње. Начелно, у избору станице треба избегавати терен покривен шумом.

На изабраном терену за постављање сигналне станице треба претходно очистити површину терена од жбуња, корова итд., на коме ће се поставити сигнално платно. На тако очишћеном терену треба побости дрвени стожер висине око 1,50 т и изобразити круг са полупречником од 5 до 7 м (види слику). На том кругу помоћу бусоле и канапа, а у односу на стожер, обележавају се правци исток, запад, југ, север, североисток итд.

Обавештавање и јављање

На одстојању од осам метара од центра круга, обележене правце исток, запад, југ,

север, североисток итд. треба означити дрвеним кољем (осам колаца) и таблицама на којима је исписан означени правац. Таблице са натписом треба да буду окренуте према стожеру, а коље треба да буде високо метар изнад земље.

При постављању сигналног платна, води се рачуна о томе да се обележи последњи правац лета противничког аероплана, а не и правац кружног лета. Сигнал се истиче тако да се платно просто положи на земљу и чине стрелицу у смеру лета аероплана.

Обележја сопствених и непријатељских аероплана дати су у наређењима приложеним на следећим сликама уз одговарајући текст.

Аеропланска сигнална станица се по могућству везује са својом командом телефоном, а у недостатку те везе примењују се релеји пешадијски или коњички. О појави непријатељског аероплана извештава се дивизијска команда (преко дивизијске телефонске станице), која извештава армијску. Положена платна на земљи стоје док не прође сопствени аероплан, односно најмање пола сата до сат.

Тадашњи аероплани су у својој конструкцији углавном садржавали дрво, платно и у веома малој мери метал. Брзине лета су биле око 100 km/h и у следећој табели су дати карактеристични аероплани тадашњег времена и њихове најосновније карактеристике, а на доњој слици је приказан типичан изглед једног тадашњег аероплана.

Распознавање авиона

Ако сигнална станица није имала телефонску везу са својом командом, за одржавање везе са најближом телефонском станицом одређивана су по два коњичка ордонанса. И на сигналној и на телефонској станици увек је по један од коњаника морао бити у приправности да крене ка телефонској станици или од телефонске ка сигналној станици.

Када се појави непријатељски аероплан, поступак је био следећи: када станични стражар угледа аероплан у лету одмах обавештава командира станице који оцењује да ли је аероплан свој или непријатељски. Ако је аероплан непријатељски, командир одређује правац лета и према томе наређује постављање платна тако да се својим аеропланом покаже правац којим треба да гоне. Одмах потом телефоном извештава телефонску станицу претпостављене команде или наређену телефонску станицу, а ова начелника штаба или дежурног у

команди, како би се даље известиле дивизијска и армијска команда и суседне трупе.

Дивизијска централа бележи време, место и правац лета непријатељског аероплана и о томе извештава остале сигналне станице. Када командири осталих станица буду овако извештени старају се да и сами угледају непријатељске аероплане и поставе сигнална платна. Сигнална платна треба наместити у саопштеном правцу и када аероплан не могу осмотрити са своје станице јер се може десити да наши аероплани угледају само сигнале на тој станици. Такав поступак ће бити и у случају да дивизијска телефонска централа саопштење о појави непријатељског аероплана прими од какве друге јединице или суседних трупа. Уколико не постоји телефонска веза са дивизијском телефонском централом, по коњичком ордонансу се шаље писани извештај до наређене телефонске станице и даљи поступак је истоветан. Узбуњивање и подизање својих аероплана одвија се у складу са наређењима и упутствима која прописују команда армије и команда дивизије у конкретном времену.

Систем осматрања

Командант дивизије наређује одређеном команданту пука да одреди једног официра чина капетан - поручник, који бира положаје за постављање сигналних станица, руководи њиховим уређењем, обучава људство, обилази и контролише рад станица. За контролу рада свих сигналних станица одређује се официр - надзорник, који сваку станицу обилази најмање једном недељно.

Командир сигналне станице одговоран је за вршење службе и ред на станици, он рапортира надзорнику, приликом његовог обилазак, о свему шта се на станици десило. На станици се увек, и дању и ноћу, налази по један војник пожарни који пази на кретање аероплана. Смештај људства се организује под шатором који мора бити у близини сигналног круга. У снабдевању храном, сва сигнална одељења су наслонена на своје пукове. Аеропланске сигналне станице организују се као сталне и покретне. Једне и друге не треба да су ближе од седам километара. За време покрета и операција станице ће се употребљавати на описани начин.

Употребом аеропланских сигналних станица успостављен је систем осматрања и јављања о стању у ваздушном простору. Тај систем је функционисао на територији Краљевине Србије до јесени 1915. године. У јесен 1915. године аустроугарско и немачко ваздухопловство постигло је потпуну превласт у ваздушном простору. Велики број авиона је био изгубљен или борбено неупотребљив. Француско људство је 28. децембра отишло у своју земљу. Током повлачења преко Албаније преостала наша авијација је извијала за потребе Врховне команде, санитетска и друга превозења ваздушним путем; аеропланске сигналне станице нису развијане, а осматрање ваздушног простора ради предузимања мера заштите организовано је преко визуелних осматрача које су постављале јединице за своје потребе.

(Наставља се)
Раица Бошковић

Српска кухиња

НИЈЕ ЗА
СВАЧИЈЕ НЕПЦЕ

У медијима се недавно појавила необична листа наших најслабије оцењених јела коју је сачинила гастрономска платформа „Тејст атлас“. Реч је претежно о храни омиљеној већини грађана Србије, због чега се никада неће сложити са оценама ове светске енциклопедије укуса

припремљени и очишћени пре кувања и комбинација зачина. Уопште није једноставно скувати да опчини чула.

-Премасна је и може да буде прави атак на жучну кесу, желудац и јетру, може погоршати симптоме упаљене жучне кесе и оптеретити јетру, али и крвне судове, поготово кад је конзумира особа са атеросклерозом или већ утроженим кардиоваскуларним системом - наводи нутрициониста.

Познаваоце добрих укуса изненађује да је неко рибљу чорбу могао да стави на листу најгорих јела. Могуће, кажу наши кувари, да они који су оцењивали нису нашли право место да пробају добру рибљу чорбу крчану у котлићу дуже вре-

Српска кухиња је специфична. Богата је и разноврсна, разликују се рецептуре од краја до краја наше земљи и сваки има неку специфичност, али је заједничко да је кухиња утемељена на традицији. Прилично су јела тешка, заснована на месу, масноћама, тесту... Али српска трпеза је ризница мириса и укуса, тешко је одолети кајмаку и сиру, питама са сиром и месом, погачама, ајвару, сушеном месу, ћевапима и похованим шницлама, пасуљу са коленицом или буткицом, сарми са сувим месом, специјалитетима од ручно рађеног такозваног киселог теста. И у највећем броју случајева гости у Србији посећују ресторани познате по домаћим специјалитетима у чијим укусима уживају.

Међутим, стручњаци имају критеријуме које храна мора да задовољи да би била високо рангирана, а данас су то различитост и пуноћа укуса у једном јелу, свежина, присутност добро укомпонованих зачина, текстура, изглед, технике, маштовитост, креативност.

У појединим медијима недавно се појавила потпуно необична листа најгорих српских јела коју је сачинила престижна гастрономска платформа „Тејст атлас“, светска енциклопедија укуса. Овај водич за истраживања различитих кулинарских традиција света је ажурирао ту листу на основу већег броја оцена и на њој су се нашла јела која су добила најслабије просечне оцене. Помало је изненађујући избор.

Десето место припало је старом изузетно јефтиним јелу које се некада много чешће налазило на трпезама, посебно за породични доручак. Прави се од старог хлеба и воде са додатком сира. Можда је баш та једноставност утицала на позицију.

- Попара је некада била скромно јело које је наишло на разне модификације, па се, осим сира, сада додају и кајмак, павлака, сланиница. Ово јело је јако калорично, обилује скробом и мастима и није препорука за особе са дијабетесом, интолеранцијом на глутен, гојазне особе и генерално може да се уврсти у исхрану тек понекад, када нам остане хлеб који не желимо да бацимо. Препорука је да буде са младим сиром, а не пуномасним - објашњава Ана Бандука Тодоровић, струковни нутрициониста дијететичар.

Девета је маковњача. И одмах се поставља питање како се она ту уопште нашла. Маковњача је прекусна послатица коју је просто немогуће не волети и кад се појави на столу, готово неизводљиво је одолети јој. Само на помен тог имена код многих се ствара онај осећај сласти и као да се осећа мирис који се шири целом кућом. Али штрудла са маком је тесто припремљено од белог брашна и препуна је шећера. Све то у комбинацији са маком може да буде оптерећујуће за панкреас и није препорука особама које воде рачуна о килажи или су на режиму исхране. А и они који је конзумирају треба да имају меру, да то буде једно парче до стотинак грама.

На истој листи осму позицију заузела је шкембе чорба. Вероватно је у питању мирис који дегустатори не препознају ако нису са овог поднебља и он чак може да изазове непријатност. Код нас гурмани кажу да нема бољег лека после бурне ноћи пуне вина, пива и ракије. Зато се у зимском периоду, посебно у време празника и разних окупљања, на нашим трпезама нађе овај специјалитет. Кувари за ово јело са југа Србије кажу да су за одличан укус пресудни јунећи шкембићи добро

ме, са неколико врста свеже речне рибе детаљно очишћене од костију уз све зачине и умећа домаћих специјалиста за овај укусни залогај. Можда је зато на седмом месту.

-Квалитет зависи од делова и врсте рибе која се користи за припрему, а с обзиром на то да се додају јаки зачини и пуно соли, на опрезу треба да буду

особе са хипертензијом и осетљивим желуцем, иритабилним колном, поготово у фази дијареје - оцењује Ана Бандука Тодоровић.

Лесковачка кавурма, традиционални специјалитет из Лесковца и околине, припремљена искључиво од свињског меса, заузела је шесту позицију. Специфична за зимски период, кавурма или спрже припрема се дуго и лагано. Преоптерећујућа је и масна, пуна холестерола и триглицерида, може бити тешко сварљива и јако је калорична, посебно што се најчешће једе уз остале тешке намирнице попут пуномасног сира, киселих паприка у павлаци, сувог меса или уз туршију, ајвар, кисели купус...

Зашто српска салата није оставила утисак на оне који су је дегустирали није најјасније. Константовано је да је то потпуно иста салата као шопска, само без додатка сира и петопласирана је на списку најгорих јела код нас. Можда се дегустаторима баш зато није допала јер је сачињена од свежег краставца, парадајза и црног лука, зачињена уљем и сољу, са понеки колуптићем гуте папричице. Како год оцењена, свакако је добар избор у било које доба године и било које доба дана ако није пресољена и превише науљена.

Четврта позиција је припала чорби од спанаћа! Изненађује уопште да се овакво јело затекло међу аутентичним српским

јелима и питање је начина на који је припремана. Мало где се она уопште кува и ставља на јеловник изузев ресторана карактеристичних по припреми вегетаријанских и веганских јела, али да би била заиста укусна и за око примамљива, мора да буде спремана баш по специјалној рецептури са добро одмереним зачинима. Неспорно је, каже Тодоровићева, да је добар избор за оброк јер је витаминска и здрава. Међутим, укус јој није пријемчив, поготово за мушку популацију.

Специјалитет војвођанске кухиње који враћа у детињство јесу топли резанци са маком. Скромно и јефтино јело некада је било на столу често као посланица, као вечера, нека ужина у којој су сви уживали. Тестенина мекана, мак скуван у млеку и шећер, као и маковњача, тешко да не пријају чулу укуса. Али, нутриционистички гледано, тесто са пуно шећера је јако лоша комбинација и можда је зато међу топ три јела која се не препоручују.

Специјалитет који се или воли или не воли. Нема средине када су пихтије у питању. Једу их само они који воле тај укус, карактеристичан за нашу кухињу и хладне дане у време слава. Овај желе од меса биће укусан само ако се то месо довољно дуго кува на лаганој ватри како би се раскували сви састојци, ако се погоди однос воде и меса и ако се дода довољно соли и белог лука... Оне су неславно освојиле сребрну медаљу.

- Премасне, али су извор природног колагена ако се праве од јунетине. Овај специјалитет са собом носи ризик од тровања ако се једе на непровереним мести-

ма и ако се деси да није свеж - напомиње саговорница.

Жива плескавица заузима већ у више наврата неприкосновено прво место!? Није честа на српском столу, али није ни непозната. Постоје тврдње да се појавила јако давно, још у време старе Југославије у кафанама и да су је конзумирали углавном запослени, а опет неки кажу да је настала не тако давно у селу Седлари код Ваљева, где гости циљано долазе да би пробали овај специјалитет. Неки је пореде са тартар бифтеком. Она је предјело, припрема се од свеже млевене телетине, соли, бибера и димљене паприке, додаје се уље, суви зачин, сецкани лук. Служи се у загрејаној лепињи.

Према најновијим подацима, не баш сјајне оцене добио је и пасуљ пребранац,

уз образложење да је сув, препепечен и једноличног је укуса. Ко би рекао кад је то врло сочни прилог уз рибу на посним свечаним трпезама или сам за себе само ако се припреми мајсторски, тврде кувари.

Међу јелима која не заслужују да буду позиционирана на менију који се даје гостима је салата од црног лука зато што је јаког укуса и мириса, затим кајгана са кобасицом која нема кули-

нарске креативности, а тешка је. Мусака од кромпира је оцењена као масна и монотона без свежих компоненти које је употпуњују. Ту је чак и сутлијаш јер га описују као безукусну посланицу која не привлачи... Бела чорба, честа на јеловнику наших ресторана, критикована је као непотпуна и без ароме.

Ипак, минулих дана је платформа „Тејст атлас“ изашла са листом најбољих кухиња света за нову сезону и наша земља је сада на 12. месту, а била је на 15. Објављена је и листа 100 најбољих јела света, међу којима се у најбољих десет нашла комплет лепиња. Похваљена јела су пазарске мантије, ајвар, петровачки кулен и ариљска малина. Међу слаткишима своје место су пронашле гомбоце или кнедле са шљивама.

Јулијана Симић Теншић

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, од носно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел.011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel:011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel:011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatzonex.rs
info@slusniaparatzonex.rs

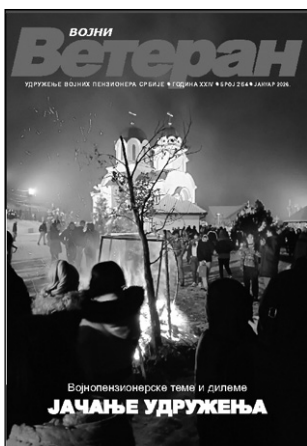

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Горан
Пешић

Година XXIV. Број 264 ЈАНУАР 2026.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Мр Александар Симоновски, мр Милан
Шумоња, Будимир М. Попадић, Душан
Старчевић, Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић
(Ниш) и Трајче Митушев (Земун)
Јанко Мићић (Крагујевац)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Редакција, дописници и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:
***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигураници.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почести,
- помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
- Умањење укупних трошкова за висину рефундације
- бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почести преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Бриге света говоре
истим језиком.*

*Боље добар добошар
него лош политичар.*

*Боље здрав губитнике
него
рањен победник.*

*Бик од страсти риче,
а човек вене.*

*Више се верује очима,
него ушима.*

Петко Чанчар

TANJAdent

Стоматолошка ординација

„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800

Михаила Булгакова 50а, Београд

е-маил:

dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.

Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић

специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:

063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х

ДОПУНСКА УСЛУГА

Услуге погребног оркестра Београд на сахрани, кремацији, испраћају, помену.

<http://www.pogrebniorkestar.rs/>

Aleksandar +381643930694

+381638088919